P' b. b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII./ŠTEVILKA 20 CELOVEC, DNE 19. MAJA 1960 CENA 2.— ŠILINGA

Za verouk v materinščini

V prejšnji številki smo v prvem delu posnetka iz raznih vlog, ki so jih slovenski starši predložili škofijskemu ordinariatu glede rabe jezika pri veronauku, ugotovili, da slovenski starši zahtevajo dvojezični pouk v šoli, ki naj otroke pripravi za poklicno delo in življenje v državljanski skupnosti. In v danih razmerah je poleg znanja materinščine obvladovanje nemščine, ki je državni jezik, neobhodno potrebno. Veronauk bi pa naj bil v materinem jeziku, kajti cilj verouka je značajna vzgoja in priprava otroka za občevanje z Bogom, pri čemer naj ta vzgoja k nadnaravnemu gradi na pristnih naravnih podlagah. Med temi sta izročilo prednikov ter materni jezik, ki najgloblje koreninita v človeškem srcu.

Za duhovno, versko udejstvovanje in življenje ter razgovor z Bogom znanje nemščine pač ni potrebno, čeprav slovenski starši uvidijo, da njihovim otrokom ne bi škodilo znanje glavnih molitev in spovednih obrazcev tudi v nemščini. Vendar se je to doslej že poučevalo in zato nikakor ni bilo treba v s e g a verskega pouka postaviti na dvojezično osnovo, prav posebno pa je nepotrebna obremenitev razlaga sv. maše v dveh jezikih, ko je že nemške otroke težko s poukom pripraviti, da v lastnem jeziku sodelujejo pri sv. daritvi, slovenski otroci bi pa morali to snov obvladati v dveh jezikih. Menimo da povsem zadostuje, ako Slovenec, ki pride v nemški kraj, zbrano prisostvuje sv. maši s slovenskim molitvenikom. Sv. maša je, kot znano, po veliki večini itak latinska! Tudi dušnopastirske izkušnje govore za to, kajti znano je, da slovenski verniki tudi v nemških krajih ali takih s samo nemškim bogoslužjem pridno zahajajo v cerkev, čeprav pogosto nimajo niti možnosti slovenske spovedi, kar bi se ob nekoliko dobre volje dalo urediti (n. pr. v cerkvah v Celovcu, Beljaku in drugod.) Po drugi strani pa imajo verniki pravico, da Cerkev njihove naravne dobrine, med katere spadata narodno izročilo in materni jezik, upošteva in ustrezno goji.

Zato navodilo ordinariata ne bo prineslo nobenih dušnopastirskih koristi, pač pa ordinariat z upeljavo nemščine tudi pri verouku pomaga prehodu od materinega jezika v drugega, priučenega, in s tem k spremembi narodnosti. Vsaka sprememba narodnosti pa nosi v sebi velike nevarnosti za značaj posameznikov in celotnega prebivalstva. Pri tem namreč človek odvrže dosedanje narodnostne vrednote, v katerih se je rodil in doraščal, ne da bi si bil istočasno prisvojil docela nove. Zaradi tega je prizadeta značajnost, pa tudi vera. Upadajoče versko življenje v številnih koroških farah je o tem zgovorna priča.

In še nekaj pripomb k 3. točki škofijskega navodila, ki prepoveduje veronauk v slovenščini za tiste s l o v e n s k e otroke, ki so bili odjavljeni od dvojezičnega pouka v šoli po odloku deželnega glavarja iz leta 1958 oz. niso bili več prijavljeni za dvojezični pouk, ko je kasneje stopil v veljavo novi zakon o manjšinskem šolstvu. Glede rabe jezika pri verouku teh otrok ni ne v konkordatu, ne v avstrijski ustavi, pa celo v novem manjšinskem šolskem zakonu nič določenega.

Tu je škofijski ordinariat iz lastnega nagiba določil in prepovedal versko vzgojo teh otrok s slovensko materino govorico v njihovi materinščini, ne da bi se oziral na morebitno voljo staršev, kajti iz neprijave k dvojezičnemu pouku v šoli še ni moč sklepati, da so starši hoteli za te svoje otroke verouk v nemščini! Najbolj značilno za zgrešenost te določbe in njeno notranjo protislovnost je naslednje navodilo, da se je pri takih slovenskih otrocih, ki nemščine ne obvladajo ali jo le pomanjkljivo znajo, treba pri veronauku posluževati kot posrednika otrokovega lastnega (slovenskega) narečja. To se pravi, da naj otroka za najbolj neposredni in intimni razgovor z Bogom pripravlja katehet tako, da ga z uporabo otrokovega narečja nauči tujih besed, da se bo potem v njih razgovarjal z Bogom, skratka po posredovanju tujega jezika, ne pa neposredno v svoji materinščini!

Končno je treba opozoriti na nevarnosti, ki jih skriva v sebi zagovarjanje absolutne »pravice staršev« za odločevanje v teh zadevah, tudi v primerih, ako bi bila ta odločitev res svobodna, kar pa pogosto ni. Vse osebne pravice imajo namreč določene meje, kajti sicer bi sleherno skupno življenje bilo onemogočeno.

Tako na primer, kadar se kako društvo na kaki fari v naših krajih spravi na delo ter zbere 10 podpisov od ljudi, ki sicer slovensko pridigo povsem razumejo, a si vendar želijo nemško, jim ordinariat, sklicujoč se na absolutno osebno pravico posameznika, ugodi in odredi nemško pridigo. Lahko bi se pa zgodilo, da bi v krajih z veliko nemško večino tudi slovenski krogi zbrali 10 podpisov od ljudi, ki nemško pridigo sicer razumejo, a bi vendarle imeli raje slovensko. Ali bi jim tudi v tem primeru ordinariat mogel oz. hotel ustreči? Tudi v tem primeru bi namreč šlo za isto neomejeno osebno pravico. Resnica pa je, da zaradi takega ravnanja trpi mirno sožitje v farni skupnosti, da trpi škodo vera sama.

Na celi vrsti šol na Koroškem so otroci prijavljeni k dvojezičnemu šolskemu pouku (glavna šola v Borovljah, osnovna šola v Vrbi, razne šole v Celovcu, Beljaku, Velikovcu in Pliberku). Zakaj pa na omenjenih šolah ni verouk v nemščini in slovenščini, kot predpisuje škofijsko navodilo?! Škofijski ordinariat se torej sam ne drži lastnih odredb tam, kjer bi šle v korist slovenskega jezika!

Škofijski ordinariat je tudi smatral za pravično in primerno, da je omenjeno navodilo o rabi jezika pri veronauku bilo objavljeno v nemškem časopisju in razglašeno prek radia. Tako so ta mogočna sredstva za ustvarjanje javnega mnenja bila pritegnjena v prid škofijskega navodila in bila o njem sprožena s tem javna razprava. Zaradi tega ne more smatrati za nepravično in neprijateljsko dejanje, ako tudi slovensko časopisje k temu odloku zavzame stališče. Ista in enaka pravica za oba dela, v tem primeru pa vsekakor na škodo ugleda Cerkve! Vendar nosi odgovornost za to tisti, ki je zadevo prvi pokrenil.

In končno, če ima ordinariat razumevanje za tiste nemške vernike, ki se ne zadovoljujejo s tem, da jih v sicer perfektni nemščini nagovarja duhovnik slovenskega rodu, temveč si želijo duhovnika nemške narodnosti, bi moral prav tako razumeti tožbe slovenskih vernikov, ki večkrat menijo: »Na škofiji nimajo uvidevnosti za nas, saj so tam sami Nemci«.

*

S težkim srcem smo se odločili za ta javni korak, toda storili smo ga zato, ker menimo, da smo po vesti dolžni braniti pravico in zagovarjati upravičene interese slovenskih vernikov. Prizadevamo si, da to zadevo stvarno obravnavamo, ter preprečimo še večji razkol v srcih ljudstva, da med verniki ohranimo spoštovanje do duhovnih vrednot ter pripomoremo k medsebojnemu razumevanju in mirnemu sožitju obeh narodov na našem ozemlju. Da se bomo končno zopet vsi, brez razlike narodnosti, čutili enakopravne in enakovredne otroke istega skupnega nebeškega Očeta.

VSTOPNICE ZA KONCERT Zveze pevskih društev se dobijo v Celovcu v Mohorjevem domu pri Dušnopastirskem uradu (Rezika Hobel) ter pri naših društvenih zastopnikih na deželi. Ker je za vstopnicami veliko povpraševanje, je važno, da si jih vsak čimprej dobi, kdor si hoče zagotoviti udeležbo na koncertu.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so v soboto, dne 9. julija 1960, to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za sprejemni izpit so lahko ustne v pisarni šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, vsak dan od 8. do 12. ure in od 14. do 18. ure ali pa pismene do 1. julija 1960. Pismene prijave je treba kolkovati s 6 šil. Prijavi pa je treba priložiti rojstni list in dokument avstrijskega državljanstva. Šola, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, naj pošlje »Schülerbeschreibung« direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldstrasse 22.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti zadnje šolsko spričevalo, katero bo dobil 8. julija 1960.

Glede izpitov za višje razrede pa dobite podrobna pojasnila v šolski pisarni vsak dan popoldne.

Ravnateljstvo

Bliskoviti konec vrhunske konference

Dobri dve leti so trajale priprave za »vrhunsko konferenco« štirih najmogočnejših državnikov na svetu to je ameriškega državnega predsednika Eisenhowerja, sovjetskega ministrskega predsednika Nikite Hruščeva, britanskega ministrskega predsednika Mac Millan in francoskega državnega predsednika De Gaulla. Ti naj bi v razgovorih za zeleno mizo napravili konec sedanji hladni vojni ter vrnili svetu nekoliko miru.

Res so štirje »veliki« prišli konec minulega tedna v Pariz, se začeli obiskovati, toda do sedaj, ko gre naš list v tisk, še do skupnega sestanka ni prišlo, kajti sovjetski ministrski predsednik Hruščev je najprej zahteval odložitev konference, češ da je treba najprej urediti zadevo glede ameriškega letala, ki je v skrivnostnih okoliščinah padlo na tla pri Sverdlovsku v Sibiriji.

Zapadni državniki so ta predlog odklonili, češ da niso prišli v Pariz zato, da se takoj razidejo. Nato je Hruščev postal oster ter zahteval, da se mu ameriški predsednik Eisenhower opraviči zaradi »vohunstva« omenjenega ameriškega letala. Šele potem bi bil pripravljen usesti se za skupno mizo. Ameriški predsednik je seveda tako »opravičilo«, ki bi ga postavilo pred vso svetovno javnostjo v pozo zalotenega

(Dalje na 8. strani)

Minister dr. Kreisky je poročal

Minuli petek, dne 13. maja je zunanji minister dr. K r e i s k y povabil na razgovore predstavnike deželne vlade in obeh slovenskih osrednjih organizacij na Koroškem. Narodni svet koroških Slovencev je zastopal njegov predsednik dr. Valentin I n z k o.

Razgovora so se udeležili še koroški deželni glavar Ferdinand W e d e n i g, deželni svetnik dr. Karl S c h l e i n z e r in deželni svetnik R a d e r kot predstavniki v koroški deželni vladi zastopanih strank, to je SPOe, OeVP in FPOe.

Zunanji minister dr. Kreisky je podal podrobno poročilo o razgovorih s predstavniki jugoslovanske vlade ob priliki svojega nedavnega obiska v Beogradu, nato pa je bilo obravnano stanje v zvezi z členom 7 državne pogodbe.

Predsednik Narodnega sveta dr. Inzko je v torek dne 17. maja poročal o teh pripravljalno-informativnih razgovorih ožjemu odboru Narodnega sveta. Odbor je podrobno preučil nastali položaj ter bo pozorno spremljal razvoj dogodkov.

ZVEZA PEVSKIH DRUŠTEV

BO PRIREDILA ZADNJO NEDELJO MAJNIKA 29. 5. 1960

POPOLDAN OB 14. URI V CELOVCU V DOMU GLASBE (Konzerthaus)

PEVSKI KONCERT

VABLJENI STE VSI PRIJATELJI IN LJUBITELJI SLOVENSKE PESMI.

P R I D I T E !

Politični teden

Po svetu . . .

Zadnje priprave za veliko igro

Zadnji dnevi pred začetkom vrhunske konference v Parizu, kjer so se v rezidenci francoskih državnih predsednikov na Elizejskih poljanah usedli za okroglo mizo z zelenim prtom štirje najmogočnejši možje na svetu, in sicer predsednik Združenih držav Eisenhower, ministrski predsednik Sovjetske zveze Nikita Hruščev, britanski premier Mac Millan in francoski predsednik De Gaulle, so bili v znamenju mrzličnih priprav, kot jih to veliko srečanje zasluži, kajti besednem boju, ki so ga začeli, se utegne odločiti usoda sveta.

Že skoraj dve leti pričakovani sestanek se je začel pod neugodnimi znamenji na nebu. Sestrelitev ali padec ameriškega letala nad Sibirijo je vsemu svetu pokazal, da je vsaj do sedaj Amerika razpolagala z letali, ki jim sovjetsko orožje ni bilo kos. Sovjetska zveza ima rakete, s katerimi lahko ponese atomske bombe kamorkoli v Ameriko, toda prav tako morejo ameriška letala ponesti atomske bombe kamorkoli v Sovjetski zvezi. Strmoglavljenje enega samega letala je to premoč sicer nekoliko spravila v dvom, toda kot ena lastovka ne prinese pomladi, tako tudi eno v skrivnostnih okoliščinah na tla padlo letalo še ne dokazuje, da je ameriške letalske premoči, kot protiutež proti sovjetski raketni premoči, konec.

Se razume, da je Sovjetska zveza temeljito izkoristila ta incident za svojo propagando in kot običajno so se tudi ob tej priložnosti izkazali Amerikanci kot nerodnejši. Hruščev je napovedal, da bo ujeti ameriški pilot zaradi vohunstva postavljen pred sodišče, Ameriko pa obdolžil, da na veliko uganja špionažo ter s tem ogroža varnost Sovjetske zveze. To se vse lepo sliši, vendar ima zadeva tudi svojo drugo plat. Nekaj dni nato je namreč nevtralna švicarska vlada, ki ji je gotovo zelo mnogo na tem, da ohrani dobre stike s Sovjetsko zvezo, izgnala dva uradnika sovjetskega poslaništva v Bernu, ki jih je švicarska policija zalotila, ko sta vohunila za švicarskimi radarskimi obrambnimi napravami. Ali pridejo vohuni v državo po suhem ali po zraku, je pač vseeno. Toda ob koncentričnem grmenju sovjetske propagande je ta incident šel mimo skoroda neopažen.

Ostri ton sovjetske propagande je izzval prav tako ostri odgovor z druge strani. Ameriška vlada je izjavila, da je »poizvedovanje« o vojaških napravah drugih držav neobhodna življenjska potreba vsake države. Amerika je zanemarjanje tega sredstva bridko občutila na lastni koži v drugi svetovni vojni, ko so leta 1941 japonske letalske jate nepričakovano napadle ameriško mornariško bazo na Havajih ter v pristanišču Pearl Harbor uničile v nekaj minutah glavnino ameriške vojne mornarice.

V okvir priprav za vrhovno konferenco spada tudi izstrelitev novega sovjetskega satelita v noči od sobote na nedeljo, ki sedaj že kroži okrog zemlje v razdalji 320 km. V 90 minutah obkroži naš planet, ter pošilja na zemljo podatke svojih opazovanj. Po teži prekaša vse dosedanje, ima namreč 4 in pol tone ter je prava vsemirska ladja, čeprav brez človeka. Pač pa ima v posebni kabini lutko iz plastične snovi s povprečno človeško težo, nadalje je opremljena z vrsto aparatov, ki beležijo podatke, kateri bodo služili za podlago za pripravo prve vsemirske ladje z živim človekom.

Tudi Amerikanci ne drže križem rok. Iz Cap Canaverala so minuli teden izstrelili raketo Titan, ki je preletela 8000 km ter na predvidenem mestu padla v morju, kjer so jo pa že čakale ladje ter jo potegnile na suho. Je to bila raketa, ki bi lahko ponesla vodikovo bombo. Njen domet zadostuje, da iz ameriških baz doseže katerokoli točko Sovjetske zveze. Se razume, da bo nekaj časa trajalo, da bodo te rakete izdelali serijsko, to je v večjih količinah. Nadalje je ameriška vlada naznanila, da bo po daljšem premoru zopet začela izvajati atomske poskuse in sicer pod zemljo.

Da položaj še bolj zamrači, se je iz Pekinga oglasil Mao Tse Tung, komunistični gospodar Kitajske. Dejal je, da je že prav, ako se štirje veliki v Parizu razgovarjajo o miru, toda brez Kitajske, ki šteje 600 milijonov duš in je po prebivalstvu največja država na svetu, se ne bodo mogli nič dokončnega zmeniti. Politični opazovalci menijo, da hoče Kitajska preprečiti sporazum v Parizu, kajti ob pomiritvi med Sovjetsko zvezo in Ameriko bi Kitajska ne mogla več izrabljati napetosti med Vzhodom in Zapadom zato, da zahteva od Sovjetske zveze vedno večjo gospodarsko pomoč. V Moskvi namreč s skrbjo opazujejo naraščanje politične in gospodarske moči Kitajske, kjer se poleg tega prebivalstvo vsako leto poveča za 12 milijonov duš. Ako bo Peking dovolj močan, utegne vreči svoje oči nekoč na pol prazne obširne predele Sibirije, da ondi naseli svoje odvišne množice prebivalstva. Tako ima tudi Sovjetska zveza svoje skrbi, ki jih še tako glasna propaganda ne more prevpiti.

Tudi sicer so izgledi pariške konference neugodni, kajti eden izmed glavnih igralcev, ameriški predsednik Eisenhower bo le še nekaj mesecev na svojem mestu. Ker je že dvakrat bil izvoljen za predsednika, po določilih ameriške ustave ne sme tretjič kandidirati. Zato ima roke vezane.

Kljub izredno lepi pomladi, ki je pod sinjim nebom sprejela mogočne goste v Parizu, pa je politično nebo temno in politični vremenoslovci se vanj ozirajo s skrbjo. Najhuje so pa zaskrbljeni v Bonnu, kajti bojijo se, da utegne ta sicer prehodni trenutek slabosti Zapada izkoristiti Sovjetska zveza za to, da sklene separatni mir z Vzhodno Nemčijo in s tem dokončno zapečati delitev Nemčije v dve državi ter spravi zapadne zaveznike v Berlinu v brezizgledni položaj.

. . . in pri nas v Avstriji

Slovesnosti po 5-letnici državne pogodbe

Minuli teden je bil v celoti posvečen spominom, kajti minilo je 5 let, odkar je tedanji zunanji minister ing. Figl, (sedaj predsednik državnega zbora) žareč v obraz stopil na balkon dvorca Belvedere na Dunaju ter večtisočglavi množici pokazal veliko odprto usnjeno knjigo. Vsebovala je listino, ki je vračala Avstriji državno suverenost, to je državno pogodbo. Nekaj minut poprej so jo bili v plesni dvorani palače podpisali zunanji ministri štirih velesil: Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze. Končana je bila 13-letna doba zasedbe po zmagovitih vojnih zaveznikih, na papirju pa je bila tudi izbrisana doba nacistične strahovlade, kajti pogodba je določala, da je tudi tisto bila zgolj zasedba. Napočila je doba svobode.

Vendar je bila ta doba svobode težko odkupljena, kajti Sovjetski zvezi je treba bilo poplačati gospodarski kompleks podjetij USIA, ki so sestajala iz bivšega nemškega premoženja, poleg tega je pa bilo treba odkupiti petrolejske vrelce in naprave, ki jih je Sovjetska zveza prav tako smatrala za svojo last. Zapadnim petrolejskim družbam pa je tudi morala povrniti to, kar so v Avstriji posedovale pred letom 1938. Avstrija se je končno morala proti Sovjetski zvezi obvezati, da bo ostala nevtralna ter da se ne bo pridružila k nobenemu politično vojaškemu zavezništvu. Poleg obveznosti, da ohrani demokratični režim se je končno Avstrija v državni pogodbi, in sicer v členu 7 obvezala, da prizna slovenski in hrvatski manjšini določene pravice.

Tako državni predsednik dr. Schärf kot zvezni kancler ing. Raab sta v svojih govorih poudarjala, da je bilo moč doseči državno pogodbo le ob složnem delu in lojalnem sodelovanju obeh vladnih strank. To sodelovanje je pa za dosego skupnega in najvažnejšega cilja, to je dosega neodvisnosti, neobhodno potrebno. V tej zvezi so posebno omenjali pogajanja predstavnikov obeh vladnih strank pred 5. leti v Moskvi, ki so bila nazadnje odločilna za sklep državne pogodbe, o kateri so se razgovori vlekli že od konca vojne naprej. Pač pa je zvezni kancler Raab nekoliko potožil, da sedaj, po doseženi svobodi, to sodelovanje pogosto ni več tako gladko, čeprav bi bilo še vedno potrebno.

Koalicija škriplje

Pa tudi ob tej slovesnosti sloge je bilo zaznati, da koalicijski vladni voz že precej škriplje. Pojavili so se zopet glasovi, da se je koalicija preživela in da bi bilo treba sestavo vlade revidirati, kar pomeni praktično, da bi šibkejša stranka morala v opozicijo. Ta je zasedaj SPOe, ki ji pa po dolgih letih sedenja na mehkih ministrskih stolčkih preselitev na trde klopi opozicije nič ne diši. Raje bi počakala v koaliciji, da morda ona dobi vladno večino, kateri se je že nekajkrat zelo približala. Značilno (in do neke mere razumljivo) je, da so se ti predlogi po sestavi samo övpjevske večinske vlade pojavili na Koroškem, kjer je OeVP v manjšini in je v zadnjih letih kljub formalni koaliciji morala večkrat v praksi jesti črni kruh opozicije.

Slovesnost seveda ni mogla biti brez parade, na kateri so marširali postavni vojaki naše mlade vojaščine, ki bi naj s svojo korajžo branila našo nevtralnost. Toda tudi nevtralnost ni več vsem povsem povšeči, zato so bile kanclerjeve izjave, da se avstrijska vlada namerava svojih obveznosti glede nevtralnosti strogo držati, povsem na mestu.

Pri nas na Koroškem se je sestal deželni zbor

na slovesno sejo. Tudi koroški zastopniki ljudstva so se spominjali petletnice državne pogodbe, a bolj tehtna je bila vladna izjava, ki je topot prvič v povojni dobi vsebovala skupni delovni program vseh treh v deželni vladi zastopanih strank. Že samo dejstvo, da je prišlo do skupne izjave, je znamenje, da je socialistična večina po neuspehih pri zadnjih volitvah uvidela, da koroško ljudstvo ne mara samopašne vlade ene stranke. Vladni program je bil seveda plod kompromisa in so bile zato formulacije seveda tako splošne, da jih je lahko vsak izmed prizadetih podpisal, obenem si pa pri sebi mislil, da jih bo pri izvedbi že tolmačil tako, da bo zanj prav. Glavne točke smo objavili že v prejšnji številki. Izjava vsebuje tudi stališče do manjšinskega vprašanja in reči je treba, da so besede še kar lepe. Toda lepih besed smo že od nekdaj vajeni, tako da kadar jih zopet slišimo, nas nehote objamejo dvomi, ali bodo sledila tudi ustrezna dejanja . . .

KULTURNI OBZORNIK

„Lohengrin" - učinkovit vrhunec gledališke sezone

Minulo soboto je ob polnem mestnem gledališču direktor deželnega Talijinega hrama izpolnil obljubo, da bo spomladi, ko gre gledališka sezona proti koncu, prijateljem muzikalne igre nudil nekaj posebnega. Izbral si je za to Wagnerjevega „Lohengrina" in priznati je treba, da je svojo obljubo v polni meri izpolnil. Vsebinska problematika tega Wagnerjevega dela je danes precej oddaljena, toda brezčasovnost in večna svežina Wagnerjeve glasbe z lahkoto te incidentalne aspekte prekrije. Predstavo je z modernim pojmovanjem pripravil režiser Curt Hampe, ki ji je znal vtisniti pečat linearne jasnosti, kajti vse nebistveno je reduciral na najmanjšo mero. Pri tem mu je pomagal z gotovo roko tudi arhitekt Spurny, ki je ustvaril zelo primerni scenični okvir. Le stopnišče je preveliko dimenzionirano, tako da so premiki zahtevali od igralcev in statistov skoroda akrobatsko obvladovanje, kar je pa seveda šlo na račun dostojanstvene estetike scene.

Dirigent Wiese je z danimi sredstvi znal podati Wagnerjevo delo ustrezno. Skromne zasedbe — vsaj v primeri z zahtevami, ki jih na orkester stavi Wagner, seveda ni mogel prikriti, toda kljub vsemu je znal iz svojih instrumentov ustvariti zaokroženo zvočno izčiščeno celoto v skorajda oratorijskem stilu. Tudi pomnoženi zbor je kljub delnemu pomanjkanju tenorjev pripomogel k uspehu predstave.

Glavne vloge so bile v rokah gostov, kar ni nič čudnega, kajti dandanes postajajo wagnerjanski pevci redki tudi v večjih gledališčih. Na prvem mestu velja omeniti Olgo Voll iz Gradca, ki je bila prvovrstna Ortrud, kot živi v wagnerjanski tradiciji. Suvereno je s svojim bogatim in obsežnim glasom obvladala vse čeri težavne vloge in mojstrsko izrazila vse nianse zapletene vloge. Prijetno presenečenje je bila Donna Pegors v vlogi Elze, kljub začasni indispoziciji, kajti kmalu se je njen lirični sopran osvobodil rahle tenčice. Samuel van Dusen je bil ustrezen kralj Henrich, prav tako Telramund A. Fenyesa. Glavno vlogo je podal komorni pevec Rudolf Lustig, ki je pokazal, da poseduje veliko rutino ter bogato preteklost kot wagnerjanski pevec, toda dvomimo, da se bo podajanje „Gralove zgodbe" v falsetu v okviru sicer sprejemljivih „modernizacij" tega Wagnerjevega dela moglo uveljaviti! Morda pri generalki?

V celoti lepa, mogočna in slavnostna predstava in prav je, da se od časa do časa iz vsakdanjosti podamo v avlične višine.

a. l.

SLOVENCI
doma in po svetu

Nova maša v Sloveniji

Na veliko noč, 17. aprila t. l., je v 800-letni opatiji v Stični na Dolenjskem daroval prvo sv. mašo novomašnik p. Marijan Groznik, doma iz Višnje gore. Na belo nedeljo je novo mašo ponovil v domači župniji (v Višnji gori).

Novomašnik je gimnazijske študije dovršil v stiški državni gimnaziji, bogoslovne pa v stiški opatiji. Gospodu novomašniku želimo veliko božjega blagoslova na njegovi duhovniški poti.

Poslovilne besede župnika dr. Kolariča v Torontu

Dr. Jakob Kolarič, bivši župnik slovenske fare Marija Pomagaj v Torontu v Kanadi, ki se sedaj mudi na zdravljenju na Koroškem, je svojim župljanom, katerim je v večletnem neutrudnem pastirskem delu zgradil lepo in moderno cerkev ter ondi ustvaril cvetočo farno skupnost, v svoji poslovilni pridigi naročil: „Ostanite zvesti Bogu, zvesti sv. Cerkvi, trdno stojte v veri! Ljubite Marijo, zlasti našo Marijo Pomagaj, ki jo imate tukaj v svoji cerkvi. Ljubite pa tudi to svojo cerkev in svojo župnijo. Čuvajte to, kar ste s svojimi žrtvami zgradili. — Hvala vam vsem, ki ste me pri delu podpirali z denarnimi žrtvami in z molitvijo. Hvala vam tudi za pogum in bodrila, da nisem že prej obnemogel."

Zaslužnemu duhovniku želimo, da v naši lepi deželi zopet zadobi zdravje.

Živahno kulturno življenje v Argentini

Slovenski rojaki v Argentini posebno pa v Buenos Airesu, razvijajo obsežno in živahno kulturno delovanje. Dne 7. maja je na prvem kulturnem večeru nove sezone predaval č. g. dr. Pavle Krajnik. Obravnaval je krščanske prvine v romanu ruskega pisatelja Borisa Pasternaka „Dr. Živago", za katerega je avtor predlani dobil Nobelovo nagrado, ki pa jo je moral pod pritiskom sovjetske vlade odkloniti. To kulturno barbarstvo sovjetskih oblastnikov je zbudilo zgražanje po vsem svetu. Roman namreč z jedkimi besedami kritizira novo sovjetsko družbo in njeno življenje, kar oblastnikom v Moskvi ni bilo všeč. Predavatelj je iz Pasternakovega dela izluščil tista mesta, ki obravnavajo krščanstvo. Ker je Pasternak v svojem iskanju resnice povsem iskren, se mnogokrat zelo približa bistvu krščanstva. Po predavanju se je razvila obširna in zanimiva razprava o globoki naravni vernosti ruskega človeka, ki je tudi štiri desetletja brezbožne in protiverske propagande ter preganjanja niso mogle iztrgati iz srca ljudstva.

Gojenci Slovenske umetniške šole v Buenos Airesu so priredili razstavo svojih del v zadnjem letu. Od šestih rednih obiskovalcev šole jih je pet razstavilo svoja dela, in sicer: Ivan Bukovec, Tone Križišnik, France Papež, Darko Šušteršič, Vombergar Jure in Mitka Žirovnik. Razstava je pokazala znaten napredek, tako v tehniki kot tudi v globljem izrazu prikazanih del.

Dan slovenske katoliške mladine v Trstu

Na lep, sončni dan se je v nedeljo, dne 8. maja zbrala slovenska katoliška mladina iz Trsta in okolice v prijazni cerkvi na Kontovelu nad Trstom. Posebno dobro zastopana je bila študirajoča mladina. Cerkvene obrede je opravil kanonik dr. Škerlj, ki je v pridigi posebno poudaril misel, da naj mladina z optimizmom dela za ideale krščanstva. V prosvetni dvorani je nato sledila akademija, na kateri je spregovoril med drugim zastopnik slovenskih visokošolcev Miro Opelt ter zastopnica deklet Adrijana Selj. V temeljitem govoru je nato prof. Vinko Beličič obdelal vprašanje „Starši in organizacija". Očrtal je vlogo organizacije kot pomožnega sredstva pri vzgoji in usposabljanju mladine za življenje. Nadaljni spored je obsegal pevske točke, recitacije in odlomek iz drame „Kraljevi škrlat", ki so ga podali člani Slovenskega odra pod vodstvom prof. Peterlina. Tržaški škof dr. Santin je zborovalcem poslal toplo pozdravno poslanico, ob koncu pa je bilo sprejetih več načelnih resolucij.

Jubilej „Naših razgledov"

S posebnim sprejemom za javne in kulturne delavce je minuli teden praznovala izid svoje 200. številke revija Naši razgledi, ki izhaja kot 14-dnevnik v Ljubljani in se že deveto leto bavi s političnimi, kulturnimi in gospodarskimi vprašanji. Med izobraženci si je revija pridobila znatno število bralcev. Pozornost je posvečala tudi vprašanjem koroških Slovencev. Večkrat pa je bilo v tem listu brati tudi kako bridko resnico v dejanskih razmerah, posebno v obrambo samobitnosti slovenske kulture. List je sicer prejel čestitke tudi od predstavnikov oblasti, obenem pa tudi naročilo, da bi „moral pogosteje seznanjati s problematiko cele Jugoslavije", kot pravi Marija Vilfan v uradnem „Delu".

Slovenci in Slovenija V OČEH ANGLEŽEV

Mirko Javornik:

So časi, ob katerih je kulturnemu človeku še posebej ljubo in dragoceno, če kje nepričakovano naleti na neznane prijatelje slovenskega človeka in slovenske zemlje. To zlasti, kadar se zdi, da celo kdo svoj odreka ceno in veljavo prvemu in drugemu. Najlepša in najbolj zadostilna pričevanja te vrste so vsaj meni tista, ki jih včasih zasledim v knjigah tujih pisateljev. To se mi je prav zadnje čase dogodilo ob romanu Angleža Geralda Kersha „Um in deset prstov" ter ob spominih škotskega diplomata in pisatelja Brucea Lockharta „Umik iz slave".

Gerald Kersh je nekako četrti v skupini, ki jo v današnji angleški književnosti sestavljajo Graham Greene, Evelyn Waugh ter pokojni George Orwell. Zaslovel je zlasti po svojih romanih iz druge svetovne vojne, ob katerih ga je kritika imenovala »pisatelja moči in besa« ter ga primerjala nič manj ko s Kiplingom. To priznanje so mu prinesla dela: »Mrtvi zre« — roman o medvojnem pokolu in uničenju čeških Lidic, poleg njih pa knjige »Umirajo s čistimi škornji«, »Devet življenj Billa Nelsona« ter »Um in deset prstov«.

To zadnje delo prikazuje začetek medvojne tuje zasedbe nekje v bohinjskem kotu na Gorenjskem ter prvi, zares ljudski in narodni odpor proti njej. Bolj kakor zgodba sama so v romanu zanimive in lepe postave slovenskih ljudi, ki nastopajo v njem. Kersh posamezne izmed njih slika takole:

Postavni slovenski fantje

»Pot nazaj v Podgoro bi bil našel z zavezanimi očmi, iz katerega koli kota Slovenije... Prišli smo do Bistrice. Bistrica je potok, divji, drveč hudournik, ki sta ga nabreknila tajajoči se sneg in deževje. Dosti potokom pravijo Bistrica, kakor pravijo dosti vasem Podgora...

»Tja smo prinesli Janeza. Janez, to bi bil mož za vas! Bil je star kakih trideset let, visok, slok in tako fleten, da so bila vsa dekleta nora nanj. Mislim, da bi bil lahko vzel katero koli žensko na svetu, kaj šele v mali, ubogi Sloveniji, kjer se je rodil. Bil je prijazen ko mleko. Nikdar ga nisem slišal, da bi bil povzdignil glas v nevolji. Vsakdo ga je imel rad ter gledal nanj. Janez je bil izobražen mož. Če bi jaz imel stotino njegovega znanja, bi bil srečen. Menda je ni bilo knjige pod soncem, ki je ne bi bil prebral od platnice do platnice. Tudi pisal je, vsaj v liste. Človek mora biti od zlomka bister, da lahko piše knjige, vsaj meni se tako zdi. Janez pa je pravil, da ni tako, samo jaz da držim pero na krivem koncu...

»Janez je vedno o čem premišljal. Čeprav je bil na pogled fant in pol, se je zdelo, da ga dekleta sploh ne zanimajo. Kazalo je, da ima rajši godbo ko ženske, najrajši pa branje. Imel je dober tenor ter je znal na stotine in stotine pesmi, ki nam jih je včasih prepeval, ko smo počivali ali se skrivali. Pravim vam, da če je Janez zapel, se je ustavilo vse in poslušalo. Lahko je pletel napev naprej in naprej, dokler človek ni bil do kraja zvezan ko muha v pajčevini... Janez, če bi le bil ti spet tu, da bi mi pel! Nehal bi govoriti in bi poslušal in ko bi poslušal, bi zaprl oči ter odplul nekam v daljo...«

»Rad bi, da bi poznali Klemena. Morda ga boste srečali. Težko je povedati, kako bi ga prepoznali. Po postavi je v glavnem ko drevo: krepko drevo v prvi rasti. Težko je verjeti, da je kdaj bilo sadika, ali da bi se moglo posušiti ter odmreti...

Drevo na vrhu

»Si lahko mislite drevo, nič drugega ko drevo, stoječe vrh hriba? Gledate ga in veste, da je dobro, da bi ga posekali za les... v njem je nekaj več, kar je zgolj kakor zdrava hrastovina, mecesnovina ali kar koli že: nekaj spodobnega je v njem. No, in Klemen je tak. Ima okrogel, rdeč obraz, precej podoben zimskemu jutru; sive oči, lase nekam testene barve in nikoli ne menja izraza na licu. Nikdar ne veš, če je srečen ali boren, če se šali, ali misli zares. Nekateri so rekli, da je malce pošinjen. Drži, da je Klemen napravil in povedal kaj čudnega, a ker je prihajalo od njega, se je zdelo povsem v redu in prav.

»Zaradi takih reči so mu rekli »Klemen neumni«. Človek bi ga spoznal tudi po govorjenju. Ni mu do velikih reči, toda včasih na moč napihuje najnavadnejše stvari na svetu. Slišal sem ga, kako je govoril o skorji kruha, ko da bi bila kraljeva pojedina. Nekega dne, ko smo bili lačni, smo dobili nekaj plesnivega kruha, skute in čebule in Klemen je dejal: »Moj trebuh je poln sonca in pojočih ptičev in če bi zabodel iglo vame, bi brizgnile iz mene mavrice«.

»Je res že precej star: nad štirideset. Nihče ne bi mogel reči, da je fleten, toda človeku je nekam prijetno, če mu zre v obraz. Ne da bi se bil umival kaj več ko mi, je bil vedno videti čist. Rad je imel požirek, toda nisem ga nikoli videl pijanega, da bi bilo vredno besede. V boju je bil boljši od desetih navadnih mož: nagel ko podlasica, nevaren ko medved, toda hladen in prevejan ko globoka voda. Morda je malce usekan, ne vem. Vem samo, da bi ga rajši imel za prijatelja kot kogar koli drugega, zakaj njegova usekanost je boljša od bistrosti večine drugih ljudi... Je tiste vrste človek, ki vam vzbuja željo, da bi bila prijatelja kot otroka. Nekam boljše ti je, če ga poznaš... ti je tako, ko da si bil na soncu in v vetru ali ko da si plaval v hladni vodi na soparen dan. Je čist in jasen; je dober človek...«

Tretja taka ganljiva postava v romanu Geralda Kersha je Jerica, sirota, s svojo tiho, nezahtevno, vdano ljubeznijo do Janeza; poleg nje oče Andrej, pa otrok, ki mu ne pravijo drugače ko »Fantek«, in še vrsta drugih — slovenski ljudje, kakor jih ni s tako ljubeznijo in prepričevalnostjo prikazoval zlepa niti naš pisatelj — človek v vsakem izmed njih zasledi košček samega sebe. Žal se ni moči dalje muditi pri njih, če hočemo ostati zvesti naslovu ter se ustaviti še pri enem neznanem prijatelju Slovencev in slovenske zemlje.

(Dalje prihodnjič)

Pravljičar – napovedovalec resnice

Da je Francoz Jules Verne v svojih fantastičnih romanih (čigar »Potovanje na luno« smo nedavno zaključili v našem listu). začuda točno napovedal vsaj polovico današnjih znanstvenih tehničnih in drugih čudes, je znano. Manj znano pa je, da je bil glede tega zanimiv prerok še drugi pesnik, ki je živel pred sto leti — in sicer mojster pravljic, Danec Hans Kristian Andersen.

Andersen je okoli leta 1850 napisal pripovedko z naslovom »V tisočletjih«. V njej napoveduje bodočnost takole:

»Da, čez tisoč in tisoč let bodo prišli po zraku čez svetovno morje. Mladi prebivalci Amerike bodo obiskovali staro Evropo, deželo svojih očetov, domovino spomenikov in fantazije...

»Zračna ladja prihaja, prepolna je potnikov, zakaj vožnja je hitrejša ko po morju. Elektromagnetična žica pod svetovnim morjem je pravkar sporočila, kolikšna je ta zračna karavana. Že je videti Evropo — to je obala Irske. Toda potniki še spe, hočejo, naj jih zbudijo šele, ko bodo nad Anglijo. Tam, v Shakespeariovi deželi stopijo na evropska tla...

V Angliji ostanejo en dan, zakaj samo toliko časa lahko ta nadvse zaposleni rod zapravi za to deželo in za Škotsko. Potem gre pot dalje po predoru pod Rokavskim prelivom v Francijo, deželo Karla Velikega, Napoleona in Molièra.

»Zatem letí zračni parnik čez zemljo, iz katere je izšel Kolumb, kjer se je rodil Cortez in kjer je Calderon pel svoje drame v valujočih verzih. Nato spet preko morja v Italijo, zatem v Grčijo, da bi prespali noč v razkošnem hotelu vrh Olimpa. Potem dalje proti Bosporu na nekaj urni oddih in na ogled kraja, kjer je nekoč ležal Bizanc in kjer so turški vrtovi skrivali čarne hareme...

»Polet čez Donavo in dežele ob njej... Zračna karavana se spusti zdaj tukaj, zdaj tam... in že je pod njo Nemčija, kjer je govoril Luter in kjer je pel Goethe. En dan ostanejo tam, en dan na evropskem Severu, Islandijo si ogledajo nazaj grede...

»V Evropi je prav za prav dosti videti«, pravi mladi Amerikanec, ko je spet doma. »In mi smo si vse ogledali v osmih dneh, kakor pravijo navodila...«

Andersen je torej videl naprej in napovedal zelo točno. Zmotil se je samo v naslovu, ko je zapisal, da bodo taki amerikanski izleti prihajali v Evropo šele čez nekaj tisoč let, dočim so v resnici prišli že v 100 letih.

Iz našega dnevnika:

MOJE MISLI GREDO NAZAJ

Marija Hribernik, učenka Kmetijsko gospodinjske šole v Št. Jakobu v Rožu, piše:

Duhovna slika ob slovesu mojih tovarišic, bivših gospodinjskih učenk:

Vidim dekleta s kovčki in drugo prtljago, ko prihajajo v gospodinjsko šolo. Nekam plaho se med seboj pogledujejo. Ni jim, da bi govorile. Le znanke si kaj povedo. — Za dekle, ki sedi v učilnici ob moji desnici, nimam domače besede. Ali bo zmeraj tako? Kar tesno mi je ob tej misli.

Kmalu pa zavlada v naši družini drugo življenje. V medsebojni dekliški ljubezni smo se navadile druga na drugo, saj nas je zbližala že enaka govorica, kajti ko so se nam razvezali jeziki, smo spoznale, da smo kljub nekaterim manjšim razlikam v narečjih, hčere enega, slovenskega rodu.

Skupaj smo prenašale skrbi in težave, skupno delile žalost in veselje. — Le prehitro je potekel čas naše vzgoje in gospodinjskega uka in zvon na hodniku nas je klical k zadnji skupni večerji, k poslovilnemu večeru. Zabolelo me je ob misli, da se nikoli več ne bodo vrnile lepe urice, ki smo jih preživele v tako prijetni skupnosti.

Moje sošolke so odšle na svoje domove. Marsikatere ne bom več videla, kajti vsako bo vodila življenjska pot v svojo smer. Vesela sem, da morem še ostati v gospodinjski šoli. Saj nisem sama. Še nekaj deklet iz mojega rojstnega kraja se z menoj uri v praktičnem gospodarstvu. Ves dan smo na polju in se po končanem delu pri večerji prav po selsko pogovorimo. Še kako poskočno si včasih zapojemo. Kadar smo pa preveč utrujene, se po kratkem obisku v domači kapeli kar hitro zgubimo v spalnico. Kuharici, ki teže dneva nista tako čutili kakor me, ki nam je delo in sonce iztiskalo pot, pomijeta posodo in pospravita kuhinjo. Dopoldne in popoldne pa nam ena prinaša dobro malico, da se okrepimo in tem bolj čvrsto primemo za delo. Krompir in koruzo smo že spravile v zemljo. Pozimi bomo uživale svoj pridelek in slišale oceno poletnega poljskega dela. Nove gojenke nam bodo hvaležne, naši starši pa veseli, ko bomo doma bolj porabne za kmetijstvo.

FRAN ERJAVEC: 270

KOROŠKI SLOVENCI

(III. del)

Medtem so se bili namreč Francozi že z vso resnostjo in smotrnostjo lotili organizacije svojih »Ilirskih provinc«. Začasno okupacijsko stanje je hitro prehajalo v redno in ljudstvo se je pomirilo, ker je bila z mirovno pogodbo odbita tudi ost raznim avstrijskim hujskačem. Kakor lahko posnamemo že iz mirovne pogodbe, je združevala Ilirija naslednje bivše avstrijske pokrajine (tu jih naštevam od skrajnega severozapada proti jugovzhodu):

1. tirolske sodne okraje Lienz, Sillian in Windisch-Matrei;
2. vse ozemlje beljaške kresije;
3. vso Kranjsko;
4. grofijo Goriško do Soče s Tržičem, a brez Gradiščanske in južnega dela Brd, ki sta spadala še nadalje k Italijanskemu kraljestvu;
5. mesto Trst z okolico;
6. vso Istro;
7. mesto Reko z njenim ozemljem;
8. vso »civilno« Hrvatsko na desnem bregu Save do morja;
9. Vojaško krajino;
10. Dalmacijo, ki je bila sedaj izločena iz Italijanskega kraljestva;
11. ozemlje bivše dubrovniške republike;
12. Kvarnerske otoke.

Ogromno večino ilirskega prebivalstva so tvorili torej Slovenci in Hrvatje, le na skrajnem severozapadu je bilo nekaj Nemcev in v obmorskih mestih nekaj Italijanov (l. 1812. je štelo vse prebivalstvo Ilirije 1,483.000 duš). Tako torej lahko rečemo, da je spadala v francosko Ilirijo večina Slovencev, dočim so ostali štajerski Slovenci in oni iz celovške kresije na Koroškem še nadalje v Avstriji, a nekaj malega na skrajnem zapadu jih je spadalo k Italijanskemu kraljestvu. Tako razkosanje slovenskega ozemlja na več držav je obžaloval že U. Jarnik. Na drugi strani so se pa želeli novi Iliriji pridružiti tudi Srbi in se je jeseni l. 1809. v Ljubljani dva meseca mudil celó srbski kapetan R. Vučinić s pooblastili Karadjordja in srbske skupščine, da bi sklenil s Francozi tako pogodbo. Ravno dejstvo, da je bila k Iliriji priključena tudi nemška Gornja Koroška s tirolskim lienškim okrožjem nam pa tudi dokazuje, da Napoleonu pri njeni ustvaritvi ni šlo za kako novo narodnostno državo, temveč za prvenstveno vojaško tvorbo, s katero si je hotel zavarovati vse prehode v Italijo in v samo Francijo (na severu je služila takim namenom Porenska zveza) ter Avstrijo popolnoma odrezati od morja. Takim ciljem naj bi služile tudi številne utrdbe, ki so jih Francozi predvidevali v Iliriji.

Organizacija nove Ilirije se je vršila previdno in postopno. Prvi čas je imela vsa uprava še čisto vojaško-okupacijski značaj (tudi upravniki posameznih pokrajin so bili generali). Že takoj na dan podpisa mirovne pogodbe je Napoleon začasno poveril okupacijo in prvo organizacijo novih pokrajin pristojnemu poveljniku svoje južne armade, torej italijanskemu podkralju Evgenu. Ob tej priliki mu je izdal posebna navodila, v katerih mu je izrečno naročal: »Finance in uprava so podrejene vašim ukazom, ki jih dajete ne kot podkralj italijanski, ampak kot generalni poveljnik moje armade. Pridržujem si pa pozneje določiti usodo teh dežel«. Jeseni l. 1809 je bival podkralj v Beljaku, kjer mu pa očividno ni preveč ugajalo, kajti dne 2. XI. je pisal od tod svoji ženi: »Ne moreš si predstavljati, kako štorasta in dolgočasna je ta dežela. Jaz sem včeraj ves dan delal, zvečer sem pa pol ure prebil s svojimi gospodi, ki so vsi od srca zdehali«.

Glede usode nove Ilirije je bil Napoleon tedaj pač že dokončno odločen, da je ne priključi Italiji, temveč obdrži kot bolj ali manj samostojno politično tvorbo, ni se pa seveda utegnil sam baviti še z njenim podrobnim ustrojem, ki so ga zato potem izgrajevali šele vodilni upravitelji sami postopno in po navodilih od zgoraj. Neposredna vrhovna uprava vseh slovenskih dežela, vključno beljaškega okrožja, je bila seveda že od zasedbe dalje čisto vojaškega značaja in ji je stal na čelu generalni polkovnik Baraguay d'Hillier s sedežem v Ljubljani. O njem nam ni znano, da bi bil izdal po definitivnem prehodu Ilirije pod francosko oblast kake posebne ukrepe glede nove upravne organizacije, temveč je ostalo vsaj prve tedne še vse, kakor so bili uredili takoj po zasedbi. Glede Koroške (in enako je bilo tudi na Kranjskem) že vemo, da je ostalo vse tisto prejšnje avstrijsko uradništvo, ki ni pobegnilo, še nadalje na svojih mestih, a upravne posle je vodila že spredaj omenjena deželna upravna komisija pod nadzorstvom in po navodilih francoskega vojaškega guvernerja ter njemu prideljenega intendanta in raznih francoskih komisarjev.

(Dalje prihodnjič)

Zveza absolventk gospodinjskih šol bo na binkoštni ponedeljek (6. junija) priredila

izlet v Krko (Gurk),

kjer stoji znamenito koroško svetišče sv. Heme. Med potjo si bomo ogledali še druge znamenitosti. Ker se bomo peljali z avtobusi, se je treba nujno priglasiti najkasneje do 24. maja.

Priglasite se lahko pri šolskih sestrah v Št. Rupertu, Št. Jakobu ali pa v Celovcu, Viktringer Ring 26. pri Zvezi absolventk.

Vse absolventke in seveda tudi druga dekleta prisrčno vabi

Zveza absolventk gospod. šol

SELE
(Poroka)

»Prišla je ljuba vigred, vse se veseli . . .!« Tako poje stara selska pesem. Letos je vigred pozna. Po hladnem deževnem vremenu je napočila šele proti sredi maja. Drevje je šele sedaj ozelenelo in se razcvetelo.

Ljuba življenska vigred se je v nedeljo, 15. maja pričela tudi za mlad par. Francej Užnik, zidar, pd. Cvitar, si je izvolil za življenjsko družico Anico Wutte, doma iz Loke v glinjski fari, ki je v službi pri Falleju pokazala tudi sposobnost za pridno gospodinjo. Šentjakobski godci so ju v spremstvu številnih svatov spremili do cerkve, kjer ju je pozdravilo ubrano petje pevskega zbora, ki je pel tudi pozneje med vso slovesnostjo. Poročne obrede je opravil domači župnik Alojzij Vauti ob asistenci č. g. Markica, bivšega sošolca ženina. Ta je med poročno mašo v daljšem nagovoru izrazil poročencema svoja voščila in jima položil na srce koristne nauke.

Ženin je bil član in odbornik prosvetnega društva in je večkrat na odru svoje naloge dobro rešil. Želimo, da bi tudi vlogo moža v novem stanu dobro igral v zadovoljnost in blagor ženi in sebi. Bog daj srečo!

VIHARJA VES — ŽRELEC
(Izredna nesreča)

Minuli teden je umrla pri nas Ema Vidovic, vdova po kolarskem mojstru, pd. Picu. Po starem običaju so jo položili na mrtvaški oder v domači hiši ter ob krsti postavili sveče. Mrtvaško stražo je opravljal neki rentnik, ki se je nekaj čez polnoč za kratko časa odstranil iz mrtvaške izbe. V tem času pa je goreča sveča povzročila požar, ki je kmalu zajel ves mrtvaški oder, da je s krsto vred zgorel, truplo rajnice pa zgorelo. Ker so zaradi pozne ure vsi drugi že spali, požara nihče ni opazil. Tako pred ognjem res nismo nikdar varni.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM
(Škofijska vizitacija in birma)

Od škofijske vizitacije in birme, ki se je pri nas vršila 23. 4. 1950, je minulo 10 let in 6 dni. Tudi tokrat je bila naša fara ena izmed prvih, katero so prevzvišeni letos počastili s svojim obiskom.

Dve leti smo že z veseljem čakali na to izredno župnijsko slovesnost: prvič leta 1958. Tedaj je težka obolelost in smrt preč. g. župnika Piceja prekrižala škofijski birmski načrt in vizitacija je morala biti preložena. Potem je pa sledila znana dolgotrajna nezasedenost fare, ki se je vlekla celo globoko v leto 1959 in se je neki hudomušnež po pravici izrazil: »Ako papež umrje, rabijo za izvolitev novega kvečjemu 4 tedne, za določitev šmihelskega župnika je pa eno leto premalo!« — Radi omenjene nezasedenosti fare in radi obsežnih obnovitvenih del v župnišču je morala biti birma preložena na leto 1960.

Župnija se je na prihod prevzvišenega nadpastirja na zunaj in na znotraj pripravila. Kot notranjo pripravo smo imeli v postnem času 6-dnevno duhovno obnovo, katero so z izredno požrtvovalnostjo vodili preč. g. Cvetko. Tik pred birmo pa smo imeli še posebno tridnevnico kot neposredno pripravo na škof. vizitacijo.

V petek, 29. aprila je zaplapolala na cerkvenem stolpu papeževa zastava in 4 mogočni mlaji, katere so naši vrli fantje v poznih nočnih urah z nemalim naporom postavili, so poleg mnogih okusno ovenčanih vrat dali naši vasi res prazniško zunanjost.

Cerkev sv. Mihaela pa je bila kar temna od vencev, katere so napletle zadnje tedne pridne dekliške roke, ko so ostali farani že mirno spali po naših vaseh med Peco in Dravo. Naj bi sv. Mihael bil vsem

Pri nas na Koroškem

tem požrtvovalnim dušam plačnik in naj bi jih vzel pod svojo zaščito v boju proti vsem silam teme!

Ob treh so topiči s hriba sv. Katarine naznanili škofov prihod. Prevzvišeni so se podali takoj v cerkev in si tam ogledali oltarje, paramente in svete posode. Iz cerkve so se podali v šolo, kjer jih je pred vhodom čakala šolska mladina z učiteljstvom na čelu. G. ravnatelj A. Loser je prevzvišenega v imenu šole pozdravil, nato je Hubert Kočnik izrekel nadpastirju v deklamaciji otroško dobrodošlico in mu izročil šopek nageljnov. Škof so obiskali po vrsti vse razrede od prvega do petega. Kakor sledi iz rešitve vizitacije, so bili z učnim uspehom kar zadovoljni.

Po povratku iz šole se je predstavil prevzvišenemu cerkveni svet in župnijski odbor. Oba so škof pozvali k požrtvovalnemu sodelovanju v vseh dušnopastirskih potrebah farnega življenja.

Medtem se je zbrala kljub dežju pred župniščem množica vernikov, vsa šolska mladina in zastopniki raznih oblasti k slovesnemu sprejemu. V škofovskem ornatu so se pojavili prevzvišeni med vrati župnišča. Domači dušni pastir jih je pozdravil v imenu obsežne šmihelske fare, ki sega od Pece do Drave, in je poudaril, da nas prihod nadpastirja spominja na apostolske čase, ko so prihajali apostoli in njih nasledniki med prve kristjane in jim prinašali tolažbo, nasvete, spodbudo, Sv. Duha in če treba tudi ukor in opomine.

Lenčka Merkač je kot najmlajša s svojo običajno korajžo prevzvišenega pozdravila

(Konec na 8. strani)

Pevski zbori se pripravljajo

Pripravljajo se na koncert, ki bo v nedeljo, 29. majnika ob 14. uri popoldne v Domu glasbe v Celovcu.

Pevci sedaj pridno hodijo k vajam, da nam bodo s svojim petjem oživeli vso v pesmih snivajočo lepoto. Ni lahko, po trudapolnem delu čez dan, ki se mnogokrat zategne do poznega večera, pohiteti še k pevskim vajam. Pa vendar, saj žene naše pevce ljubezen do naše prelepe pesmi. Premagajo utrujenost in spanec in pozno v noč še vežbajo svoja grla, neprestano ponavljajo iste besede, iste melodije, odpravljajo pomanjkljivosti in pogreške, pilijo in gladijo in brusijo, kakor brusi draguljar dragocene kamne, bisere, da se lepše svetijo. Tako bi radi naši pevci prikazali dragocenosti, bisere, ki jih hrani naš narod v svojih pesmih, v čim lepši zvočnosti in ubranosti glasov, v čim lepšem poteku ritma in takta.

To ti je idealizem! Pravite, da ga danes ni? Da je vse le motor, avto, šiling in zabava? Nam ne verjamete? Pridite, prisluhnite: še smo mladi, še smo idealni, še je v nas stremljenje po višjih vrednotah! Pridite, prisluhnite pesmim, ki se bodo »zlivale ko srebrne strune z njenih prs«, da se boste še vi navzeli novega ognja in zaživeli v novi pomladi!

Lepa in koristna knjižica za otroke:

R. Vouk: „MOJCA BERE"

Pred nekaj dnevi je izšla v Celovcu lična knjižica z prikupnim naslovom »Mojca bere«. Šolski upravitelj Rudi Vovk je na 104 straneh te knjižice izbral najboljše zrnje iz slovenske mladinske literature za naše najmlajše, za tiste, ki se s prvimi plahimi koraki namerjajo v čudoviti svet pisane besede. Izbor je izvrsten in sestavke, ki so pisani v priprostem, jasnem in lepem slovenskem jeziku, krase zelo nazorne podobe, kar vrednost knjižice zelo dviga in veča njeno uporabnost.

V knjižici srečamo sestavke in pesmice, ob katerih so se že generacije slovenskih otrok v minulih dobah uvajale v knjižni jezik, posebne hvale pa je vredna skrb urednika, da je vključil vanjo tudi najznačilnejše koroške narodne pripovedke kot o pehtri babi, vragu — žganjarju in podobno. Zelo prav je tudi storil, da je vključil v knjigo sestavke o najvažnejših cerkvenih praznikih ter ginljiva berila o materi. Mlademu bralcu odkriva nova obzorja, od vigredi prek poletja, jeseni in zime, spoznava domače živali, ter naravo okrog sebe, obenem pa mu v prijetni, včasih tudi šegavi besedi nevsiljivo vceplja zlate nauke za pravilno življenje.

Knjiga je po zveznem ministrstvu odobrena kot berilo za prvo in drugo šolsko stopnjo in bo gotovo temu namenu izvrstno služila. Izpolnila je veliko vrzel. Poleg tega pa je prijetno in koristno branje tudi za druge otroke in jo lahko vsakomur brez skrbi stisnete v roke. Stane 12.— šil., naročila sprejema pisarna Mohorjeve družbe v Celovcu, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Austria.

Praznik petih slovenskih rodov

100. rojstni dan Lebnove babice

Gorinčiče so ena izmed 16 vasi šentjakobske fare. Sredi vasi stoji Lebnov dom. Preteklo nedeljo, 15. majnika, je zbral pod svoj krov bližnje in daljne sorodnike Lebnove babice. Otroci, vnuki in njih otroci so se zbrali ob jubilantki, da ji čestitajo ob vstopu v stoto leto. Domači g. župnik je zbral podatke o njenem življenju iz farnih matičnih knjig in v pozdravnem govoru podal sliko njenega življenja: Johana Treiber, tako je vpisano v 10. rojstni knjigi šentjakobske fare (in sedaj pišemo že 18. knjigo!), se je rodila 16. maja. 1861, v Kotu 22. pri Trapu, kot hčerka Janeza Treiber in Frančiške, roj. Wuzella. Še isti dan je otroka krstil tedanji g. kaplan Anton Oswald, ki je kaplanoval župniku Francu Sal. Treiberju, stricu male Johane (ovekovečil se je s pesmijo »N'mau čez izaro«). 24-letna je prišla k Lebnu. Dne 9. novembra 1885 jo je poročil č. g. Valentin Kraut s Francetom Isopom. Bog jima je dal 4 hčerke: Marijo, poročeno Gabriel, Uršulo, poročeno Egartner, pri pd. Kranjcu, Julijano, umrla v 4. letu, Ano, poročeno Wochinz, pri pd. Ogradniku. V dolgih 55 letih skupnega življenja sta videla doraščati otroke in vnuke. 6. aprila 1940 je mož umrl. In letos je dopolnila 20 let vdovstva. Koliko dela, skrbi, odpovedi in molitve skrivajo ta leta, nam je prikrito. Sedanji gospodar Lebnove domačije, France Isop, se je babci lepo zahvalil za vso njeno skrb in nesebičnost. Omenil je, v kako težkih razmerah sta s starim očetom garala in štedila, da sta utrdila dom, kako jo je težka bolezen po prvi svetovni vojni vrgla v bolnico, kako so Volkswehr-ovci okradli starega očeta na poti iz Vrbe domov in so ostali računi za bolnico dolgo neporavnani, kako je bila z vnukom Francom 14. 4. 1942 izseljena in kako so jo radi starosti vrnili in pri Ogradniku sprejeli do srečne vrnitve Lebnovih na njih dom. Pravnuk-študent Mirko je v verzih, ki jih je zložila Milka Hartmanova, izpovedal čustva vseh ob tem družinskem slavju — v pozdrav in voščilo! Ganljiva je bila slika na travniku pred Lebnovo hišo, ko smo se fotografirali in to redko slovesnost ovekovečili: stara mati, levo-desno še živeči hčeri, vsaka s svojimi otroci. Pet rodov smo našteli in slikali: jubilantka — hčera Uršula — vnukinja Avgusta na Kopanju — pravnukinja Marica pri Rutarju v Dolinčičah — pravnukinji Marica in Helena! Na 35 potomcev bi Lebnova babca lahko gledali, če bi vsi živeli in včakali ta pomenljivi vstop v njeno stoto leto. Vsa ganjena so se babica zahvaljevali za voščila, za darove otroške hvaležnosti, za vso pozornost in hvaležnost. — Z razkošno gostoljubnostjo so Lebnovi obložili mizo in povabili goste na pojedino. — Želimo, da Lebnova babca doživijo mirne, sončne, zadovoljne dni in ob letu, ko bodo dopolnili 100 let, zopet združili sorodnike in znance ob sebi, da se z njimi poveselijo in Boga zahvalijo za vse dobrote!

Pet rodov pri Lebnu v Gorinčičah. Druga od leve je jubilantka — Lebnova babica, obdana od hčera, vnukinje in pravnukinj.

POZDRAV IN VOŠČILO

Pri vas, o mati, smo otroci zdaj se zbrali,
da praznik častitljivi praznovali
bomo vaše starosti visoke,
ki je velik in je svet za vaše vse otroke.

Predraga stara mama, v vaše roke
polagamo voščila preiskrena,
kot jih zasluži dobra, močna žena,
kot ste vi, ki štirim že rodovom:
pravnukom, vnukom, hčeram in sinovom
prava mati ste in steber še domovom,
kjerkoli gnezdijo zdaj odleteli ptiči
na vejicah zelenih — številni otročiči.

Naša polja z vašim znojem poškropljena
ostala so za nas zelena.
Kar ste v teh dolgih letih vi za nas trpeli
in kar smo dobrega od vas prejeli,
naj Bog vam plača s krono mučeniško,
ožarja kdaj v nebesih z glorijo svetniško.

Vzgojili ste rodove, ki jim korenine
zvesto iščejo globine
v zemlji naše domovine.

Vsak vrh rodu kipi v višine,
k soncu božjemu dviguje dece cvet,
da se ob njem zgleduje svet.
In čast vam daje rod Slovencev!

Za god stoletni spletli bi vam vencev
lavorjevih sto in slavo peli
bomo z željo vam veseli,
da še dolgo bi živeli
med prijatelji — predraga mati!

In vsi pa hočemo ostati
zvesti zgledom, ki ste nam jih dali,
zvesti poti, ki ste jo kazali —
da otroci bomo vaše korenine
rasli vedno više iz te zemlje rodne
do nebeške domovine.

Milka Hartmanova

Delo na domačem vrtu

Mesec maj prinaša poleg vsega veselja in lepot tudi mnogo dela na domačem vrtu.

Na gredicah s sočivjem je treba začeti odstranjati plevel ter prekopavati. Prekopavati je treba zemljo čim pogosteje, da se ne izsuši. Tudi zalivanje je potrebno. Če je vreme oblačno in deževno, polivamo gnojnico ali trosimo umetna gnojila, dokler rastline ne dorastejo nekako do polovice svoje velikosti. Po tem jim ne smemo več gnojiti, kajti sočivje se naleze neprijetnega duha in tudi ni več posebno pripravno za shranjevanje. Gnojnico pa smemo dodajati le sočivju, ki ima liste, nikdar pa čebuli. Ta dobi kalij prav tako kot vse druge gomoljnice in korenasto sočivje.

V prvi polovici maja navadno sadimo čebulo, zéleno in por ter peso; v drugi polovici pa v večjem številu kumarice, melone in jedilne buče. Pametno je kupiti pri vrtnarju predkaljene rastline. da pridemo čimprej do majhne letine.

Bogato sadimo sedaj paradižnike, ker ta sad predstavlja zavoljo izredne vrednosti kot hranilo v surovem in kuhanem stanju prepotrebno izpopolnitev jedilnika. Pri saditvi paradižnikov moramo paziti, da pridejo kakih 10 cm bolj globoko v zemljo, kot so bili na prejšnjem mestu. Če je le mogoče, istočasno vtisnemo v zemljo tudi gnoj. Na globlje vtaknjenih steblih se naredijo potem pomožne koreninice, ki bohotno odganjajo. Pozabiti ne smemo tudi na papriko!

V zemljo pridejo ta mesec tudi razne vrste fižola, tako grmičasti kot preklar. Fižol polagamo samo v zemljo, ki je bila že prej pognojena. Nekaj rastlin novozelendske špinače na dobro pognojeni zemlji bo bogato poplačalo ves trud in malčki bodo imeli dovolj zdrave špinače na razpolago.

Pogosto napako delamo s tem, da sadimo vse preveč nagosto v malih in ozkih gredicah. Navaditi se moramo na normalne, enakomerno široke grede, ki naj bodo široke 120 cm.

V sadovnjaku moramo močno gnojiti drevju in grmičevju ter zalivati ob suhem vremenu. Ako drevesca, ki smo jih jeseni zasadili, sedaj ne poženejo, jih sedaj vzamemo iz zemlje, odrežemo korenine, jih postavimo čez noč v vodo ter jih znova vsadimo ter močno zalijemo.

Drevesni kolobar prekrijemo z gnojem ali šoto. Kmalu po cvetenju škropimo drevje ponovno z mešanico bakra, apna in arzena, da na ta način prepodimo metuljčka sadnega zavijača, da ne bo izlegel svojih jajčec na mladih plodovih. Ponovno škropljenje z istim sredstvom je priporočljivo tudi v juniju posebno za zimsko sadje. V manjših sadovnjakih, kjer imamo vodovod, škropimo od maja po cvetenju pa do julija drevesne krone pogosto z vodo. Na ta način odplavimo z mladih plodov jajčeca in jih pokončamo.

Od grmičkov malin, ki že obrodijo, prihranimo tri ali šest prvih in najmočnejših korenin kot rodni les za prihodnje leto. Vse poznejše odganjke korenin, ki se pokažejo, takoj v zemlji odrežemo ali izpulimo.

Gredice z jagodami skrbno okopljemo in jih očistimo plevela ter jim v suhem vremenu pridno prilivamo. Pričenjamo tudi že čistiti grmičke, kar bo treba odslej delati vsak teden. Če je vreme ugodno, prične dozorevati že v zadnjih dneh maja najzgodnejša jagoda »Deutsch-Evern«.

Pri rabarbari pravočasno odstranimo cvetna stebelca in pobiramo liste.

Posebno pažnjo moramo posvečati majskemu hrošču, katerega uničujemo kjerkoli moremo. Ta splošno znani hrošč prileze že proti koncu aprila iz zemlje ter živi kakih 8 do 14 dni. Ker se ne pojavijo vsi majski hrošči naenkrat, jih lahko opazujemo kakih šest tednov, ko lahko popolnoma obžrejo do golega drevesa in grmiče. Bržko je bila oplojena, samec pogine. Samica si napravi globoko luknjo v rahlih tleh, izleže vanjo svojih 100 jajčec, od katerih je pa le 30 oplojenih, ter pravtako pogine. Po preteku kakih treh ali šestih tednov prilezejo iz zemlje ličinke, ki so se izlegle iz jajčec. Te živijo v zemlji tri leta in uničujejo koreninice rastlin. Da se prepreči ta ploditveni proces, je dolžnost vsakega posameznika uničevati majskega hrošča kjerkoli ga le more.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, sobne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Na željo ugodni plačilni pogoji! Ceniki zastonj!

Nekaj malega o ovcah

Zaradi svoje prilagodljivosti in mnogostranske sposobnosti za proizvodnjo neobhodno potrebnih hranil in vlaknastega blaga, šteje ovca med tiste domače živali, katerih največ redijo. Na svetu gojijo 900 milijonov ovac. Proizvodnjo jagnjetine in ovčjega mesa cenijo na 4,9 milijonov ton, dočim računajo, da vržejo ovce 2.5 milijonov ton volne ter 5,3 milijone ton mleka (pri tem pa ni všteta Sovjetska zveza). Kakih 19 odstotkov vsega ovčjega staleža pripada Merino pasmi in pasmam, ki so se iz te razvile, 17 odstotkov ovcam z dolgo dlako in križanjem s temi, 4 odstotki pa kratkodlakim angleškim mesnatim pasmam in križanjem s temi. Od teh treh plemenskih skupin izvira 70 do 80 odstotkov volne, ki jo pridobivajo na vsem svetu. Kakih 60 odstotkov svetovnega staleža ovac sestavljajo ovce, katerih volno uporabljajo za preproge. Gojijo jih povečini v Aziji, Afriki, vzhodni in jugovzhodni Evropi. Približno polovica pridelane volne na vsem svetu pa odpade na Avstralijo, Novo Zelandijo in Južno Afriko. Glavna proizvajalca volne za preproge pa sta Indija in Turčija. Največji delež pri izvozu ovčjega mesa, okroglo 423.000 ton, ki dosega približno polovico izvoženega govejega mesa, imajo Nova Zelandija s 66 odstotki, Avstralija in Argentina vsaka s 14 odstotki. 86 odstotkov teh izvozov gre v Veliko Britanijo.

V Avstriji smo imeli leta 1959 le še 185.000 ovac, od teh okroglo 32.000 na Koroškem.

Rekordna udeležba kmetijstva in gozdarstva pri avstrijskem izvozu

Avstrijsko kmetijstvo in gozdarstvo je leta 1959 izvozilo za 4,63 milijard šilingov svojih proizvodov. S tem je prekosilo izvoz železa in jekla, ki je dosegel vrednost 4,24 milijard šilingov. Delež kmetijstva in gozdarstva pri avstrijskem izvozu znaša sedaj 18.5 odstotkov. Izvozi leta 1959 so dosegli vrednost 25,15 milijard šilingov.

Pri posameznih proizvodnih skupinah prednjači seveda izvoz lesa z vrednostjo 3,4 milijard šilingov, sledi mu, z velikim presledkom, izvoz žive živine za prehrano, ki je dosegel vrednost 571 milijonov šilingov. mlečni proizvodi, ki smo jih izvozili, so bili vredni 367 milijonov šilingov. Mesa in mesnih izdelkov smo izvozili za 44,8 milijonov šilingov, sladkorja in tovrstnih izdelkov za 39 milijonov šilingov. Žitaric in mlinskih proizvodov za 35,5 milijonov, sočivja in krompirja za 35,5 milijonov, živalskih in rastlinskih surovin za 35,5 milijonov, krmil za 32,5 milijonov, žive živine za nadaljnjo rejo za 31,4 milijonov, sadja za 9 milijonov, živalskih in rastlinskih maščob za 9 milijonov, maščobnih proizvodov za 5 milijonov, rib za 3,4 milijone, jajc za 1,1 milijon, oljčnih semen in sadežev za 606 tisoč, naravnega medu pa za 379.000 šilingov.

Tem obširnim izvozom pa stoje nasproti uvozi kmetijskih in gozdarskih izdelkov v vrednosti 4,9 milijard šilingov, pri katerih so na prvem mestu žitarice in mlinarski proizvodi v vrednosti ca. 1,6 milijard šilingov. Sledijo jim na drugem mestu živalske in rastlinske maščobe v vrednosti 572 milijonov, živa živina za prehrano v vrednosti 317 milijonov ter meso in mesni izdelki v vrednosti 315 milijonov šilingov.

Še o delu kmečke žene, nalogah družine in države

V večini svobodnih evropskih držav je postalo vprašanje, kako olajšati delo kmečki ženi, eno najbolj perečih vprašanj. Pomanjkanje delovnih moči v kmetijstvu občutijo še prav posebno kmečke žene. Povpraševanja v številnih kmečkih družinskih obratih so pokazala, da znaša delovni dan kmetice povprečno 11 do 14 ur med tednom, ob nedeljah in praznikih pa od 5 do 8 ur, kar pomeni na leto 4200 delovnih ur. Da bi si mogla kmečka žena privoščiti prost konec tedna, kar je za večino zaposlenih ljudi nekaj samo po sebi umevnega, ali celo oddih v obliki dopusta, da bi si mogla nabrati novih moči, na to seveda sploh ni misliti.

Olajšati delo kmečki ženi je nujno že iz tega vzroka, da si ohrani zdravje, delovno silo in veselje do dela, kakor tudi zato, da pridobi nekaj več časa za nego otrok in njih vzgojo, za družino in dom. Naloga kmečke žene je tudi, da ohrani otrokom veselje do dela na kmetiji in poglobi v njih ljubezen do domače grude ter slednjič ohrani na ta način družinsko kmetijo ter kmečki stan.

Kmečka družina lahko mnogo po svojih močeh pripomore k olajšanju dela, ki ga mora opraviti mati na kmetiji. Oče je v svojem delu, v svojem zadržanju in svojem razumevanju za delo gospodinje lahko vzor odraščajočim sinovom, ki bodo nekoč samostojni gospodarji. On mora poskrbeti za to, da bo uspešno kmetoval in da bo ohranil zdravo svojo ženo in družino. Nikakor ni lepo spričevalo za kmečkega očeta, če mlada žena že po nekaj letih izgleda izžeta in zgarana. Ni čudno, da ob takih izgledih mine hčerkam vse veselje, da bi nekdaj postale tudi same kmečke gospodinje. Poleg tehničnih pripomočkov je treba materi dati tudi vse priznanje in ji nuditi pomoč pri njenem delu.

Kmečke žene pa naj se poslužujejo vseh možnosti, ki so jim na razpolago za izobrazbo, da na ta način zvedo, kako bi se dalo olajšati delo. Če bodo znale vzgojiti svoje otroke za delo na kmetiji in jim vliti veselje do kmečkega poklica, bodo imele kasneje v njih pridne in dobre pomočnike pri svojem delu. Z vso pravico gospodar pričakuje od svoje žene prav tako razumevanje za kmetijstvo in za ukrepe, ki bodo postali potrebni spričo gospodarske preobrazbe Evrope.

Naloga države pa je, da nudi kmetijstvu vso potrebno zaščito in podpira take ukrepe, ki olajšujejo delo kmečkim ženam ter zamorejo ohraniti njihovo zdravje in veselje do življenja na deželi.

Kam v nedeljo, 25. maja?
Na ljudsko veselico v
gostilno **Kuhar**
pri Šmihelu
Za dober prigrizek in kapljico je preskrbljeno.
Igra priznana domača godba

PROIZVODNJA SUROVEGA MASLA V EVROPI RASTE

Proizvodnja surovega masla v Evropi je začela ponovno naraščati. Od začetka aprila razen Velike Britanije nobena evropska država ne uvaža več surovega masla. Naraščajoča evropska proizvodnja surovega masla je spet navezana skoro izključno na angleški trg. Pod pritiskom obširne ponudbe so cene za surovo maslo v Veliki Britaniji nazadovale že ob koncu marca.

SVETUJEMO IN POMAGAMO

Zavit šiv na nogavici napravi grdo tudi lepo nogo. Nogavice brez šiva nam te skrbi, da bi bil šiv zavit, res ne delajo. Niso pa primerne za debele in slabo oblikovane noge. Tanka, lepo naravnana črta na nogavici napravi nogo lepšo, ker jo nežno razdeli v dve polovici.

Nože in vilice lepo očistimo z razrezanim surovim krompirjem, ki ga pomakamo v prah iz opeke ali apna.

Usnje na stolih osvežimo in očistimo, ako ga namažemo s pol stepenim beljakom in zdrgnemo s suho krpo.

Šoferski kotiček

Rezanje ovinkov - nespametno početje

Kdor drvi s povečano brzino po ovinkih, meče denar pri oknu na cesto. V ovinke se zapelje z zmanjšano brzino, pospeši pa se šele, ko gre spet naravnost. Kdor posnema pri vožnji v ovinkih dirkače, zavestno krči življenjsko dobo pnevmatik na svojem vozilu.

Pri vožnji po ovinkih napravi notranji rob pnevmatike manjšo pot kakor zunanji. Z brzino pri vožnji v ovinkih nastaja neka sila, ki jo imenujemo sredobežna sila. Ta je predvsem odvisna od hitrosti vozila. Poglejmo primer: nek avtomobil vozi ovinek z brzino 10 km na uro. Za tem vozi isti avtomobil ta ovinek z brzino 20 km na uro. Sila vozila na ovinku se je pri vožnji z brzino 20 km na uro povečala za 4 krat. Tej sili odgovarjajoče je tudi drsenje pnevmatik v prečni smeri štirikrat večje, obraba pa je šestnajstkrat večja. Ali se je torej čuditi, če pnevmatike naznanijo to preobemenitev s tem, da se oglasijo? Kdor v ovinkih pnevmatike svojega avtomobila tako preobremenjuje, da žvižgajo, namenoma uničuje gume.

Kdo je kriv?

Denimo, da se je zgodilo tole: šofer tovornega avtomobila, je postavil svoje vozilo direktno na rob križišča, ker je moral tam raztovoriti voz. Ker je tovorni avto onemogočil prost razgled, sta se na križišču zaletela osebni avtomobil in motorno kolo. Osebe so bile laže poškodovane, na obeh vozilih pa je bilo nekaj škode.

Šofer tovornega avtomobila je bil zelo začuden, ko so mu očitali, češ, da je sokriv te nesreče. Dejal je, da nima s tem nič opraviti in da je nesrečo zakrivil edinole vozač osebnega avtomobila, ker ni upošteval prednosti, motorista, ki je prišel z desne. Delno je bil po njegovem mnenju kriv tudi motorist, ker je z nezmanjšano brzino zavozil na križišče, čeprav ni imel prostega razgleda in se tudi ni hotel odreči svoji prednosti, ker je pač prišel z desne.

Po zakonu je tako parkiranje kot ustavljanje med drugim »v območju 10 metrov pred in za vogalom, presojano po prečnici robnic ceste« prepovedano.

Proti temu, še prav posebno znanemu in razloženemu predpisu policijskega cestnega zakona, se je pregrešil šofer tovornega avtomobila, ker je proti temu predpisu postavil tovorni avto prav na rob križišča na vogal in s tem onemogočil ostalim razgled. Zaradi tega je tudi prišlo do trčenja med osebnim avtomobilom in motornim kolesom. Šofer tovornjaka je potemtakem po kazenskem pravu soodgovoren za nesrečo, dasiravno je vozač osebnega avtomobila prekršil pravilo, da imajo z desne prihajajoči na enakovrednih cestah prednost in je bil motociklist nepreviden. Kajti tudi ta bi moral na križišču zmanjšati brzino in se ne trmasto postaviti na stališče, da sme, ker pač pride z desne, izsiliti prednost.

Zapomnite si!

Ako vam privozi ponoči nasproti vozilo, ki ne zasenči svojih žarometov niti na vaše znamenje, vam preostane edina možnost, da obstanete, če se nočete popolnoma oslepljeni od žarke luči nasprotnikovih žarometov zapeljati v negotovost. Izkušeni šoferji sploh ne gledajo v žaromete vozila iz nasprotne strani, temveč gledajo mimo teh na desno stran ceste. Ako veke le nekoliko pripremo, v veliki meri lahko zmanjšamo bleščanje.

*

Svojčas so imeli napravo za čiščenje vetrobrana med vožnjo za luksus. Vsak, ki je tako napravo imel, je bil nekakšno čudo. Dandanes pa taka naprava s pomočjo katere lahko kar med vožnjo očistimo vetrobran, ni nič izrednega, ampak je postala že nekaj običajnega. Ni čuda, saj predstavlja velikega činitelja varnosti. Mnoge avtomobilske tvrdke opremljajo svoja serijska vozila s temi napravami.

Malo lepega vedenja

To so kavalirji...

Saj je razumljivo, celo naravno, da moški svet časti in dvori ženskemu; močnejši in odpornejši naj bo vendar v pomoč in v podporo šibkejšemu. Zato je popolnoma prav in tudi v skladu s pravili lepega vedenja, da mlad fant posveča svojo pozornost dekletu in da tudi starejši poročen mož ohrani viteško zadržanje do žensk vobče.

Toda morda se v ničemer toliko ne greši s pretiravanjem ali pa z opuščanjem pravil olikanosti kot ravno v tem poglavju. Urejeno, dostojno in uslužno zadržanje moškega do nežnega spola se imenuje tudi kavalirstvo in o moškem, ki se zna zares lepo, neprisiljeno in uslužno zadržati do vsakega, zlasti pa do žensk, rečemo: »Ta je res pravi kavalir«.

Pepi ni kavalir...

Gospoda Teuerschuha znanec Pepi Jazbec ni preveč vljuden do svoje žene, kar mu seveda Marička hudo zameri. Do drugih dam pa je včasih kar pretirano prijazen in kavalirski, kar prav tako povzroča vročekrvni ženki hudo jezo, češ da njo tako podcenjuje in zapostavlja za drugimi.

Nekega dne se pelje gospod Pepi v avtobusu in spotoma bere svoj dnevni časopis; prav udobno sedi na sedežu in od časa do časa pogleda po ljudeh, ki so morali stati radi prenatrpanosti. Njemu nasproti je stala s košaro v rokah stara ženica, pa še na misel ni prišlo še dokaj mlademu in močnemu gospodu Pepiju, da bi ji odstopil svoj sedež.

Ljudje so vstopali in izstopali. Na neki postaji pa je vstopila lepa, mlada gospodična. Tedaj pa se je v gospodu Pepiju vzbudil kavalirski čut in se je lepi gospodični prav ljubeznivo nasmehnil, se ji poklonil ter ji ponudil svoj prostor. Gospodična pa se ni mnogo zmenila za prijaznega gospoda; za ponujeni prostor se je vljudno zahvalila in sedla. Toda Pepija je njegovo kavalirstvo sililo, da se je kar naprej oziral po gospodični in vztrajno stal ob njej, čeprav se je cela vrsta stoječih komaj mimo njega prerivala naprej. Pričel jo je nagovarjati, pa je slabo naletel. Gospodična je namreč kmalu spoznala, zakaj ji je neznani gospod odstopil sedež, in je obmolknila. Obrnila je glavo v nasprotno smer in se ni zmenila več za vsiljivca. Gospodu Pepiju je postalo nekoliko nerodno; saj je videl, kako so se mu nekateri posmihali; zardel je, se ugriznil v ustnice in se pomaknil proti vratom.

Če bi bili vsi moški taki, kot je Pepi Jazbec, potem bi vobče ne mogli govoriti o moških — kavalirjih; polomil ga je namreč stoodstotno!

Kakšen je kavalir?

Kavalir je predvsem do vseh enako prijazen in vljuden. Ako uporablja dvojno mero: da je do enih vljuden, do drugih pa robato nevljuden, zlasti do starih in v družini, pokaže s tem, da mu manjka srčne kulture. Moški mora biti uslužen do vsake ženske, četudi je še tako preprosta.

Zelo neokusno pa je vsako pretiravanje in vsiljevanje, kakršno je pokazal vsiljivi gospod Pepi. Zasluženo plačilo je prejel od resne gospodične, da ga je zavrnila s prezirom; njeno zadržanje ni bila nevljudnost, marveč le obramba pred neljubim vsiljivcem.

Pravi kavalir, ki je srčno dobro vzgojen, bo imel tenkočutno srce; zato bo imel odprte oči za vsako zadrego ali neprijetno občutje družabnika ali družabnice. Tako ne bo nikdar nikomur v nadlego in v spotiko. Posebno če je sam v ženski družbi, bo nadvse pazil, da jih s svojo navzočnostjo ne bo spravil v zadrego ali celo v nevarnost za dobro ime. Tudi na cesti ne bo brez povabila spremljal ali zadrževal ženske; še manj pa, da bi jih obiskoval na njih stanovanjih.

Če je povabljen gospod, da spremlja damo na cesti, hodi on vedno na levi strani, razen v slučaju, da je desna stran bolj izpostavljena neprijetnostim. Če pa gredo trije skupaj, gre dama oziroma najstarejša oseba v sredi, če sama ne želi drugače. Kadar pa vstopi v javni lokal, gre on naprej za njim pa dama; se razume, da bo ravnal kavalirsko le, če bo dami ponudil najboljši prostor.

Kavalir mora biti zares kavalirski povsod in vsak čas. V družbi se ves posveti družbi. Pri tem pa bo skrbno pazil, da ne bo samega sebe postavljal v središče vse družbe; saj bi prav to dokazovalo, da v takem kavalirju ni prav nič kavalirskega, marveč le puhloglava vsiljivost!

Za mladino in prosveto

POT DO CILJA

Zgodba bolgarskega dekleta brez rok in stopal, Vrbinke Dimitrove, je marsikoga do dna duše pretresla in ga navdala z občudovanjem do tega dekleta z močno voljo. Kako majhni se ob takih vzgledih zdimo večkrat sami sebi, da nas je kar sram pred seboj. Koliko bi v življenju zmogli šele mi, ko nam je Stvarnik vendar dal talentov v polni meri!

Skrivnost življenjskih uspehov nesrečne Vrbinke je bila v njeni neugnani volji in v vztrajnem zaupanju. Njeni majhni uspehi so ji dajali poguma in noben neuspeh ji ni vzel zaupanja. To jo je po dolgi poti premagovanja samoodpovedi privedlo do tolikih uspehov.

Vsakdanje življenje nam neprestano prinaša priložnosti, da si z izpolnjevanjem dolžnosti, katere imamo v družini ali v poklicu, večamo moč in odpornost našega hotenja. Kakor kapljica za kapljico izvotli skalo, tako tudi vztrajno in dosledno hotenje izvrši, kar bi se na prvi pogled zdelo nemogoče.

V Rimu smo videli čudovite umetnine velikega italijanskega kiparja Michelangela. Občudovali smo njegov kip Pietà ali žalostno Mater božjo z Jezusom v naročju v cerkvi svetega Petra. Druga taka njegova umetnina pa je kip Mojzesa v cerkvi sv. Petra v vezeh. Čudovita lepota, prava kiparska popolnost.

Ta slavni umetnik je nekoč klesal kip. Opazoval ga je prijatelj. Čez nekaj dni ga je zopet prišel gledat; zdelo se mu je pa, da Michelangelo ta čas ni skoraj nič naredil. Zato ga je vprašal, čemu je opustil delo na tem kipu. Umetnik pa ga je zavrnil: »Motiš se. Glej, tukaj sem nekaj izgladil, tukaj pa nekaj odvzel. To mišico sem bolj izdelal, tej potezi sem dal več mehkobe. Zlasti izraz ustnic sem zelo dopolnil.«

Prijatelj je omalovaževalno pripomnil: »Res je, a to so same malenkosti.« Umetnik pa ga je zavrnil: »Ne pozabi, da iz malenkosti sestoji popolnost in da popolnost ni malenkost.«

Iz vsakdanjih malenkosti moremo izklesati tudi v sebi podobo človeka, ki bo Bogu in ljudem všečna. Nešteto prilik nam nudi vsak dan za tako rast v popolnost po samopremagovanjih. To so sicer neznatne malenkosti, vendar za notranjo rast pomenijo mnogo. Saj se tudi visoke in veličastne stavbe gradijo iz malih opek.

Te malenkosti so vaje volje in zmage volje, ki nam zbirajo notranjo moč in energijo za čase preizkušenj. Velika je po vsaki odpovedi radost zmage.

Na utrjenem srednjeveškem gradu je bil velik napis: »Odločil sem se.« Ker se je bil grajski vitez odločil, da se nikoli ne poda, je bil grad res nepremagljiv; nad obzidjem in grajskimi stolpi bedela možata viteška volja.

Tudi glede našega vsakdanjega življenja mora veljati nepopustljivo geslo: »Odločil sem se — odločila sem se!«

Katoliška prosveta na Primorskem

Kulturno-prosvetno delo primorskih katoličanov je tudi po drugi svetovni vojni zelo razgibano. Zlasti na Tržaškem moremo zabeležiti razveseljiv porast katoliških organizacij tako, da postajajo vedno važnejši činitelj vsega slovenskega kulturnega dela na Primorskem.

Za 1. maj je bila napovedana **v Štverjanu proslava praznika dela,** katero so pripravila društva, včlanjena v kat. prosvetno zvezo na Goriškem. Toda silna nevihta v popoldanskih urah 1. maja je preprečila prireditev, ki bi se naj vršila pod prijetnimi borovci v Štverjanu.

Marijin dom raste zelo hitro v Rojanu, tržaškem predmestju. S prostovoljnimi prispevki in osebnimi žrtvami dobrih faranov in požrtvovalnih tržaških služkinj bo predvidoma kmalu dogotovljeno to žarišče bodočega prosvetnega in verskega življenja za slovenski del te tržaške fare.

FILMSKI KOTIČEK:

Filmali bodo Jezusovo življenje

V današnji filmski produkciji veljajo za najimenitnejše prav verski filmi, ki prikazujejo na platnu dogodke iz božjega razodetja (Deset zapovedi) ali iz življenja velikih osebnosti v krščanski zgodovini (Ivanka Arška, Oblačilo, Lurd itd.). So pa obenem ti velefilmi tudi najbolje obiskani, kar priča, da more film tudi dobro služiti poslanstvu resnice evangeljske.

Zadnja leta se je filmsko vodstvo v Ameriki lotilo izdelave več verskih filmov, od katerih so nekateri imeli zares velike uspehe. Najbrž jim je to dalo izpodbudo, da se je ameriška filmska družba Samuel-Bronston odločila, da začne s pripravami za velefilm: »Kralj kraljev«, ki bo prikazoval Jezusovo življenje. Pred kratkim so posneli že prve posnetke in sicer v študiju v španskem mestu Sevilla.

Tam so že posneli prizore iz Jezuzalema in Betlehema in sicer umor nedolžnih otrok v Betlehemu po Herodovih vojakih. V načrtu je bilo to snemanje že v lanskem poletju, a je nenadni vihar zelo poškodoval mogočno scenerijo Jeruzalemskega templja, zato so morali delo prekiniti.

Snemanje glavnega dela filma pa so menda začeli konec aprila letos, kakor je že bilo napovedano. Do zadnjega se namreč niso mogli zediniti, kako bi razdelili glavne vloge, zlasti vlogi Jezusa in Marije. Besedilo za filmsko igro je pripravil Filipp Yordan, režijo pa vodi Nicholas Ray.

Film bo eden najveličastnejših, saj že samo stroški za pripravo načrtov in scenerij presegajo dva milijona dolarjev.

Jakob Petelin-Gallus

Bil je velik ustvarjalec v glasbenem svetu. Velik je bil kot umetnik, ki nam je ustvaril glasbene umetnine, ki jih strokovnjaki uvrščajo med najslavnejše skladbe; velik je bil v siloviti plodovitosti, ker nam je v kratki dobi svojega 40-letnega življenja podaril nad 500 skladb. Kaj čuda, da ga imenujejo v eni sapi z najslavnejšima glasbenikoma tiste dobe, s knezom cerkvene glasbe Palestrinom in plodovitim Orlando di Lassom. Kaj čuda, da ga označujejo kot »kranjskega«, to je kot slovenskega Palestrino.

In to je, kar dviga naš ponos, našo samozavest: Gallus je sin našega naroda, Slovenec. To je razlog, da se zanj zanimamo in da skušamo spomin nanj poživiti in slavo njegovo razširjati tako kot zasluži. Pred desetimi leti, l. 1950 smo obhajali 500-letnico njegovega rojstva. Takrat je Mohorjev koledar prinesel o njem članek in »Naš tednik« je o njem pisal. »Koroška kronika« pa je ponatisnila članek, ki je bil o Gallusu objavljen v mesečniku »Duhovno življenje« v Južni Ameriki. Tednik je takrat pokazal na naše skromne kulturne razmere, ki nam niso dopuščale, da bi bili dovolj častno proslavili jubilej tega velikana na glasbenem polju. Dal pa je pobudo, da se je zanimanje zanj širilo. Eno takšno znamenje, kako se je spoznanje tega slavnega Slovenca že začelo javljati, je ustanovitev pevskega društva v Celovcu, ki nosi ime »Jakob Petelin – Gallus«. S tem je to pevsko društvo izpovedalo, kako visoke cilje si je stavilo: čim višje v svetu glasbene kulture. In izpoveduje tudi svoj program: gojiti spomin slavnega Petelina – Gallusa. Drugo takšno znamenje, kako se poživlja pri nas spomin nanj, bomo pa morda doznali na prihodnjem koncertu Zveze pevskih društev. Obeta se nam namreč, da bomo dne 29. maja slišali v Celovcu tudi eno silno lepo skladbo Gallusovo.

Diktatura mode

Topli in prijetni meseci poletja se bližajo. S tem pa se bliža tudi čas, ko bo prišla do večje veljave diktatura mode; posebno ženski svet se bo zopet pokazal v novih oblekah, sešitih po najnovejših predpisih mode. In to ne le po mestih in letoviščih, marveč tudi po naših vaseh; saj ob nedeljah skoro ne ločiš več mestnih gospodičen od podeželskih dečel; obojne že kar tekmujejo v modnih novostih.

Diktatura mode je zares neizprosna in skoraj vsemogočna. Današnji ženski svet se ji skoraj ne more zoperstaviti. Celo resne in povsem moralno neoporečne ne morejo mirno preko zapovedi mode. Mnogokrat se celo ženskemu svetu zdijo zahteve mode nespametne in pretirane, a kljub temu ji sledijo rekoč: »Kaj si moremo, je pač taka moda...«

Kaj je dovoljeno

Za katoliško dekle veljajo glede mode pravila krščanske morale; saj prihaja nevarnost za krepost in poštenje mladine tudi od nedostojne mode. Cerkev zato daje jasna določila o modi: »Oblačenje ima trojni namen: zdravstvenega, nravnega in lepotnega. Z zdravstvenega stališča naj obleka zavaruje telo pred neugodnimi vplivi narave; z nravnega naj zavaruje sramežljivost; z lepotnega pa naj se obleka odlikuje po lepoti, okusnosti in raznovrstnosti« (Prim. Past. pismo jug. škofov mladini).

Krščanska nravnost ne zabranjuje ne mode ne okrasja, dokler ne prestopi meje nravnosti; te pa prestopi, kadar oblačenje žali sramežljivost. Zato je treba nad vse pohvaliti vse tiste, ki izdelujejo take modne oblike, ki so res lepe, okusne in praktične, pa vendar nimajo nikakih zvodljivih mikov ali smešnih posebnosti, marveč so častne in dostojanstvene.

Dekle ženina ne gre iskat, ampak nanj čaka. Da pa pride, mora biti opozorjen po lastnih očeh ali pa po drugih osebah. Zato sme dekle in skoraj mora opozarjati nase, če se misli poročiti. Na svojo lepo notranjost opozarja z modrim zadržanjem in govorjenjem. Tudi na svojo zunanjost sme opozarjati in to zlasti z obleko. Ženska rada menjava obleko po barvi in po obliki. Menjava jo zato, da vselej na nov način pokaže ali poudari svojo lepoto. Za to menjavanje pa skrbi moda, ki je znala prav spretno izrabiti to naravno žensko lastnost v bogate vire bogastva. Nastala je iz želje, položene ženskam v naravo, da svojo telesno lepoto izražajo z novimi oblikami in barvami obleke.

Okusno in dostojno

Toda katoliško dekle bo vedno okusno in dostojno oblečeno. Saj za njo obleka nima samo zdravstvenega in lepotnega namena, ampak ji hoče čuvati dekliško dostojanstvo in čast. Tako je zanjo obleka tudi izraz njene notranjosti; saj je že samo način oblačenja navadno zanesljivo merilo, ali je dekle čednostna in resna, ali pa lahkomiselna in moralno šibka.

Dekle bi ne smela biti nasilnosti mode slepo pokorna. Tiste osebe v velemestih, ki določajo modo, najbrž niso vse vzor kreposti in sramežljivosti. Zato je pa tudi moda tako »širokovestna«. Resno dekle vzame iz mode le to, kar je res lepo in dostojno; odkloni pa vse, kar jo hoče prodajati.

Moda je večkrat tudi zelo »zvijačna« in zahrbtna. Zelo preračunano išče oblike, s katerimi sicer pokrije telesnost, a jo istočasno čimbolj poudari in delno razkriva. Takrat še slabše vpliva, ker preračunano izziva in draži počutnost.

O dostojnosti in primernosti ne sme odločati večja ali manjša razširjenost mode; prav tako tudi ne šivilja z najnovejšimi vzorci, ampak zdrav okus, čut sramežljivosti in pa osebni ponos, ki noče v slabem brezmiselno posnemati drugih.

Tudi nad našo mladino ima moda moč vpliva; zato ima katoliško dekle prav tukaj veliko apostolsko polje. Odločno se zoperstaviti neokusni in dekliško čast žaljivi modni nasilnosti s tem, da pri sebi skrbno pazi, da ne dopusti kaj neprimernega ali celo nedostojnega. V razgovorih in v svojem okolju vobče širiti zdrave nazore glede mode; saj je znano, koliko se danes dekleta med seboj pogovarjajo prav o modi. Zlasti pa se bo držala navodil Cerkve glede oblačenja pri obisku cerkve ali ob prejemanju svetih zakramentov. Ne le v Italiji in še nekaterih drugih deželah, ampak tudi pri nas bi že bilo potrebno ob vhodih v cerkve razobesiti navodila, ki prepovedujejo vstop nedstojno oblečenim ženskam.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(Nadaljevanje)

V Leipzigu

V Halle je vlak stal dolge ure na postaji in odpeljal naprej šele ob enajstih ponoči. S sedemurno zamudo smo ob dveh zjutraj vsi trdi, premraženi in do omedlevanja lačni izstopili in še dolgo v mrazu čakali na razbitem kolodvoru. Končno so nas, po parih vklenjene, gnali v mesto in nas nastanili v neki baraki prehodni postaji. Vsi prostori so bili natrpano polni. Midva s Krißom sva prišla med ujete ruske vojake. Bili pa so dostojni in disciplinirani pod poveljstvom častnika. Ta jim je posebno po večerih predaval ali pa pripovedoval pravljice in vsi so ga mirno poslušali. Težava pa je bila v tem, da nas je bilo v tem ne velikem prostoru okoli petindvajset. Vse klopi ob steni so bile zasedene. Ponoči pa smo legli tesno eden poleg drugega, glavo pod klop, noge proti sredini izbe. Kdor pa je ponoči vstal in se podal k straniščni posodi, je moral zelo previdno koračiti, da ni hodil po spečih.

Z dr. Krißom sva se tiste dni mnogo pogovarjala. Njega je ovadil nacist, ki mu je dolgoval vsoto denarja, pač zato, da bi mu je ne bilo treba vrniti. Razen tega pa so bili nacisti lakomni njegovega imetja. Pri obravnavi ga je obtožba dolžila izjav, ki da razkrajajo obrambno moč tisočletnega rajha, da je trdil sledeče:

da so nacisti l. 1933 državni zbor sami zažgali,

da nacizem ljudi vzgaja v lažnivce,

da more vsak pošten človek zrušenje tega sistema le pozdraviti,

da so nacisti vojno začeli,

da bo delovanje nacistov povzročalo le krvoprelitje in revščino.

Vse to je bila gola resnica. Hitlerizem pa je bil zgrajen na laži in nasilju. Zato sta bili resnica in pravica vrženi v kot in nista smeli na plan. Kdor je resnico govoril, ga je čakala kazen.

Po nekaj dnevih se nam je obetalo nadaljevanje potovanja. Razušili so nam obleko in okopali smo se pod prho umetnega dežja, ki je deževal izpod stropa velike dvorane. Nato smo se preselili v glavno poslopje, kjer smo se v velikem prostoru prosto gibali. Bil je dohodni in odhodni zapor.

Kmalu so prignali k nam transport Čehov, namenjenih v posebno taborišče za Čehe, nekje blizu morja. Med njimi je bil tudi duhovnik, nečak župnika Kukačke, profesor verouka na gimnaziji, ki je parkrat bival v počitnicah pri stricu v Grebinjskem Kloštru in je pomagal organizirati tam dobro uspeli dekanijski evharistični shod. Govoril je precej dobro slovensko.

Vidni so bili na njem znaki, da je že veliko pretrpel. Pripovedoval mi je, da so ga večkrat hudo pretepali. Mučili so njega in druge sojetnike še na poseben način. Gonili so jih uro daleč na delo, a to pot so morali deloma prehoditi čepé. Za ss-ovce je bila zabava, ko se je četa jetnikov pri tleh z malimi koraki pomikala dalje in priganjali so jih z biči k hitrejši hoji.

Koliko takega in podobnega poniževanja so pretrpeli Čehi pod Hitlerjevo strahovlado!

Ali se moremo čuditi, da je po Hitlerjevem porazu zadržani srd Čehov izbruhnil na dan in so se znosili in maščevali nad Nemci, jih pognali iz Sudetov ven iz države in so pri tem trpeli tudi nedolžni Nemci.

Blagi profesor je bil opora svojih sotrpinov. Ti so se zaupno zbirali okoli njega kakor otroci okoli očeta. Tudi nama obema je bilo to svidenje v duhovno tolažbo. Pri našem odhodu sva se bratsko poslovila. Bog ve, ali je težki čas prestal in se vrnil v domovino kakor jaz!

Dalje v Plauen in Hof

Dne 19. decembra so nas končno vendar enkrat gnali na razbiti kolodvor. Žarek upanja nam je spet posvetil: božične praznike bomo obhajali že v Straubingu. Konec bo tega stradanja in mučnega vlačenja po zaporih. Tam bo vsaj red in več pokoja, pa tudi boljša hrana, kakor nam je zatrjeval oni jetnik pred odhodom iz Berlina. Ob praznikih bomo celo deležni priboljška pri hrani. Tako smo se tolažili v veselem upanju, da bo kmalu konec našega križevega pota. Pa smo bili bridko razočarani!

Dobili smo s seboj malo kruha za opoldan, večerja pa da nas čaka na novi postaji. Ob 7. zjutraj je odrinil vlak s postaje, vozili pa smo se sem in tja: preko Meissena v Dresden in od tam preko Chemnitza v Plauen. Vožnja je trajala do 2. ponoči. Lačni in premraženi, eden priklenjen na drugega, smo v mrzli noči skoro pol ure korakali skozi mesto do magistrata. Tam so nas vtaknili v kletne prostore, podobne pralnici. O kaki topli večerji ni bilo ne duha ne sluha. Na tleh čepé smo predremali do jutra.

V takem zbirališču ali prehodni postaji je kakor na živinskem semnju, kamor priženejo živino od vseh krajev. Tudi tu so že čakali drugi od vseh vetrov sveta z isto usodo kakor mi novodošleci. Med njimi sem videl protestantovskega pastorja, zelo debelega moža. Bil je na poti v Dachau. Tega so si stražniki privoščili. Zbadali so ga: do zdaj si dobro jedel in se pital, tam v Dachau bodo pa že poskrbeli, da izgubiš svoj špeh in postaneš bolj vitek.

Meni kaj takega ni bilo treba več obljubljati, bil sem že suh kot trska. Na debelo stran nikoli nisem bil, zdaj pa že tretji mesec stradanja oblikuje mojo »vitko linijo«.

Zjutraj smo svoje želodce mogli ogreti s toplo črno kavo in prigrizkom kruha, ob desetih pa so nas spravili v vagon navadnega poštnega vlaka. Poldrugo uro smo se vozili skozi lepo zimsko pokrajino. Sonce jo je obsevalo, da se je sneg lesketal. S snegom obložena drevesa so bila kakor velika božična drevesca. Vzbujala so nam hrepenenje po božični radosti, katero smo upali kmalu vsaj malo doživljati v Straubingu.

V Hofu smo izstopili. Prevzela nas je SS, pa nič kaj prijazno. V četverostopu, z obema rokama priklenjeni na tovariša, smo korakali v taborišče, kjer je stalo precejšnje število barak. Blizu vhoda sta na obeh straneh ceste čepela dva ss-ovca za strojnico in nas divje pogledovala, pripravljena vsak čas spustiti nad nas točo krogel. Pa kaj je bilo to drugega, kakor da sta se postavlja in se važna delala! Kdo od nas bi se hotel upirati ali ubežati, uklenjen, opešan in zastražen!

Z dr. Krißom sva bila vedno skupaj, tudi železje je sklepalo najini roki in tako sva ostala, skupaj v baraki, kamor so nas nastanili. Barake so bile podobne onim v Leipzigu, a celice so bile opremljene s pogradi v dveh etažah. Ta lesena ležišča so bila na zgornjem delu malo dvignjena in se je na njih dalo kolikor toliko še udobno sedeti ali ležati. Seveda za naše suhe kosti so bila hudo trda, odej pa nismo imeli drugih kot svojo obleko. Zimski jopič mi je služil za omehčanje trdih desk, čevlji in kapa za zglavje, pokrila pa sva se z mojim plaščem. Na teh deskah sva prečepela čez dan in ležala po noči.

(Dalje prihodnjič)

John Steinbeck:

Zajtrk obiralcev bombaža

Kadar pomislim na ta dogodek, postanem takoj dobre volje. Spominjam se celo najmanjših podrobnosti, čeravno sam ne vem kako. Vselej mislim na to in vedno znova se mi v spominu porajajo nove podrobnosti. Sama misel na to me vedno nenavadno vzradosti. Zgodilo se je zgodaj zjutraj. Gore na vzhodu so bile temno modre, toda nad njimi je v višinah lebdela svetloba in slabotno obarvala njihove obrise z bledikavo rdečico in čim više se je ta vzpenjala k nebu, tem hladnejša, sivkasta in mračna je postajala in končno nad zahodom, tik nad mojo glavo, izginjala v še mračnejšo noč.

Bilo je hladno, ne tako, da bi šklepetali zobje, vendar dovolj hladno, da sem mel roke in jih tiščal globoko v žepe, dvigal ramena in cepetal z nogami po zemlji.

Globoko v dolini, kjer sem bil, je zora obarvala zemljo s sivino sivkine barve. Stopaje po cesti sem zagledal pred seboj šotor le malce svetlejše sive barve kakor zemlja. Zraven šotora so žarele proge oranžno rdečega ognja, ki so odsevale skozi špranje stare, zarjavele železne peči. Iz kratke cevi se je vil siv dim, se vrtinčil visoko v zrak in potem v višinah splahnel in izginil.

Poleg peči sem zagledal mlado žensko — morda je bila dekle? Ko sem se približal, sem opazil, da nosi v naročju otroka, dojenčka. Otroške glave ni bilo videti, skrita je bila pod toplim oprsnikom.

Mati je hodila, razpihovala ogenj, odpirala zarjavela vratca peči, da bi bolje vleklo. Medtem je otrok mirno sesal, ne da bi oviral mater pri delu, ta stvar pa prav tako ni kazila ljubkosti njenih lahkotnih, okretnih kretenj, ki so bile dobro premišljene in so dokazovale gospodinjsko izkušenost. Plameni z drv so švigali skozi špranje v peči in spuščali na šotor tisoče kresnic.

Bil sem prav blizu in zavonjal praženo slanino, pa gnjat in vroč kruh, najbolj domače in najprijetnejše vonje, ki jih poznam.

Na vzhodu je postajalo svetleje. Približal sem se peči in stegnil k njej roke. Ovila me je toplota, pa sem vzdrhtel.

Tedaj so nenadoma zavihrala vrata šotora in skoznje je stopil mlajši, za njim pa še starejši moški. Oba sta bila oblečena v novi modri obleki iz robatega bombažnega blaga, na katerih so se svetlikali medeninasti gumbi.

Mlajši je imel črno, starejši pa sivo, že zdavnaj neobrito brado. Z lic in las jima je kapljala voda. Celo njuni bradi in obraza sta se svetlikala od vodenih kapljic.

Oba sta postala, skupaj zazehala in mimogrede pogledala na svetlo ožarjene robove gora. Skupaj sta se obrnila in me zagledala.

»Jutro!« je dejal starejši. Ne bi mogel reči, da je bil ljubezniv pa tudi neprijazen ni bil.

»Jutro,« sem odvrnil.

»Jutro!« je dejal mlajši.

Voda na njunih licih se je počasi sušila. Pristopila sta k peči in si grela roke.

Ženska je delala dalje, ne da bi dvignila pogled. Lasje, ki jih je zadaj spela s črnim trakom, da ne bi silili v oči, so ji viseli preko vratu in med delom nihali sem ter tja.

Na zaboj je položila pločevinaste krožnike in zraven njih nože ter vilice. Potem je iz masti vzela pločevinasto skledo, pražena gnjat pa je medtem cvrčala in prasketala. Zatem je odprla zarjavela vratca peči in potegnila iz nje velik štirikoten raženj, poln velikih in debelih kosov prepečenca.

Ko je iz peči zavonjalo po toplem prepečencu, sta oba moža globoko vdihnila. Mlajši: »Hm!«. Starejši se je obrnil k meni in me vprašal:

»Si zajtrkoval?«

»Ne.«

»Prav, torej sedi.«

To je bilo znamenje. Stopili smo k zaboju in počenili krog njega po zemlji. Mlajši me je vprašal:

»Tudi ti obiraš bombaž?«

»Ne.«

(Konec na 8. str.)

LOJZE NOVAK:

TOMAŽ ŠPOLAR

(Zgodba iz Argentine)

(Nadaljevanje)

Za spoznanje so mu zadrhtele ustnice, ko je bral besedo o svojem bratu. Trdo je stisnil usta in s tresočo roko listal po zaprašenih straneh.

»Tretji mejnik!« je pomislil, ko je odprl tretjo zaznamovano stran.

Pogledal je stran in stegnil roko, da bi obrnil list. Pa ga ni. Kakor da ga je priklenilo nase tisto nekoliko skrivenčeno pisanje, ki je glasno govorilo v molk kakor iz onstranstva prihajajoče šumenje nedolžno prelite krvi...

In je bral proti svoji volji, kakor priklenjen z očmi na sleherno besedo:

»Videl sem! Videl, ko je dvignil roko! Videl kako je omahnil moj brat in počasi padel v Muro. In ga poznam... Valovi so objeli bratovo telo in nad šumo je drhtelo šumenje voda kakor nemi krik maščevanega... Ves prevzet od silne bolečine sem prosil Gospoda, da bi se lahko vzdržal in mu ne bi bil sodnik. Da bi mu bil to, kar sem: Duhovnik...«

Moral je prenehati. Zadrgnilo mu je grlo in se je naslonil na mizo. Po telesu mu je šel drget in čutil je, kakor da se je v njem pretrgal molk, ki je že toliko časa počival negiben na dnu njegovih misli. Zazdelo se mu je, da je tišina postala globlja in prav na dnu molka je trepetaje vzvalovil nemir. Zazvenčalo je, kot da je nekdo trdo udaril ob nakovalo, pljuskniło je na vse strani in se v širokih valovih razlezlo v noč. Kot da je trdo zveneč zapela tema, ki se je plazila nad predmestjem in za nekaj časa zgnetla zadnje obrobke naselja s pampo. Tomaž je čutil, kako se je povračalo vanj, kako ga je objemalo vedno trše in mu zavilo misli v nerazumljivo zmedo. Da bi se zamotil, je listal naprej. Nič več se ni ustavljal ob zapiskih, samo mimogrede je še videl zaznamovane strani, mejnike, ki so naglo padali preko njegovih oči, se vrstili, kakor jih je zapisal čas z njegovo besedo. Vzdušje v sobi je postajalo vedno težje, skoraj gosto od spominov in preobilice vlage. Ko je naposled zaprl poslednjo stran, se je dvignil, poiskal klobuk in stopil na hodnik. Tam je obstal za nekaj trenutkov, nato pa, kot da se je odločil za nekaj, z naglo kretnjo zaprl vrata in jih zaklenil. Zunaj župnišča, že na cesti, se je počutil nekoliko lažjega. Bolj sproščenega. Hodil je enakomerno z gotovim korakom. Kakor da mu je nočna vlaga vrnila zavest, kot da bi se ves pijan težke sanje streznil ob prvem požirku zraka. Redki potniki, ki jih je srečeval na križiščih predmestja, so ga začudeno motrili, ko je zaprt sam vase tako pozno zvečer stopal v tisti najbolj razvpiti del naselja. Bila je tam tovarniška četrt, kjer je bilo še ob dnevu vse čudno žalno sivo in pogreznjeno v mrak začrnelih dimnikov in zidov. Ceste in poslopja in ljudje so bili enaki. Sivi v mraku, polni mrkih potez in sledov trdih udarcev, ki jih je tolklo življenje. Ob sončni luči pa voščeno rumeni kakor zamrlo življenje onkraj smeha, daleč pogreznjeno v skrajnost lepih sanj o soncu in smehu in tihi veliki sreči... Da, tam je bila sreča samo sanja in smeh — beg pred solzo in solza — ranjena sanja o sreči... Tam je bilo nehanje in začetek skrajnosti, kakor konci dolgih bičev, ki so tolkli preko obrazov.

Tomaž se je za hip ustavil sredi majhnega trga in se nehote zastrmel v doprsni kip, ki se je ves črn od časa in okolice pogrezal v senco medle luči.

»Zakaj neki so ga postavili semle v to dolgočasno žalost teh ljudi?« mu je nenadoma prišlo na misel.

»Gotovo je bil eden izmed njih. Morda je imel lepe sanje o življenju, ki so živele dalj časa kakor sanje drugih. Verjetno je umrl sam s sanjo, samo s sanjo, ki ga je pa preživela... Zato so mu postavili spomenik...«

Tako je razglabljal. Pa mu ni prišlo na misel, da bi se približal kipu. Tudi ni pomislil, zakaj se je pravzaprav napotil v ta del predmestja. Kot da je pozabil namen poti, ki jo je obhodil. Bilo mu je, kot da je za trenutek nasedel v brezčasju časa kakor ladja na peščeni vzpetini. To se zgodi takrat, ko človek za hip obvisi v brezmiselnem svetu, tedaj, ko ugasne ena misel, druga pa se še ni spočela. Trenutek skrajnosti, ko zamro misli pred novim navalom spominov. Je to žalost, ki omami misli, ki se razlije po duši kakor dih smrti tihe sreče, ki je zaprla oči.

In kaj je gnalo Tomaža Špolarja pravzaprav v tisti del predmestja? Se je napotil, da bi utopil misli, ki so se mu razpasle po duši?

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

z ganljivo deklamacijo in mu nato izročila šopek nageljnov. Tudi mali Novak Foltej iz Breške vesi je korajžno stopil pred visokega cerkvenega kneza in ga pozdravil v imenu šolske mladine. Kot dolgoletni cerkveni ključar so Pongračev oče v imenu cerkv. sveta izrekli škofu dobrodošlico. G. Karel Butej iz Breške vesi je poudaril v imenu Marijine legije in župnijskega odbora nujnost laičnega apostolata in obljubil prevzvišenemu, da bosta ti dve ustanovi z vso vnemo podprli dušnopastirsko delo za poglobitev božjega kraljestva v fari. Emil David iz Rinkol je zastopal v svojem pozdravu Tretji red, ki šteje v župniji okrog 220 članov. Marija Bricman je pozdravila škofa v imenu dekliške Marijine družbe in Mirko Kumer z imenu Kat. farne mladine. Naglasil je, da hoče mladina, podrejena škofom in duhovnikom, reševati vse pereče probleme po kršč. načelih. Nato so pozdravili prevzvišenega še zastopniki raznih oblasti, na čelu naš g. župan Šimen Wošank, orožniški komandant iz Globasnice in zastopnik carinske posadke na Bistrici. Dve šolarki, Jožica Bavče in Katica Taibl, sta po kratki pozdravni besedi šolskega ravnatelja Loserja podali zaključno deklamacijo.

Cerkveni pevski zbor pod skrbnim vodstvom organista Mihe Sadjaka je vmes zapel dobrodošlico.

Med pokanjem možnarjev se je množični sprevod s škofom in duhovščino podal v cerkev, kjer se je vršila večerna pobožnost. Kot zaključek pobožnosti so sledile molitve za rajne.

Dežju na predvečer je sledil v soboto mrzel in neprijeten dan. Kljub temu so prihajali birmanci od vseh strani. Zbralo se jih je skupno 126.

Med pokanjem možnarjev je dekanijska duhovščina z verniki sprejela nadpastirja pred župniščem. Škofa je z deklamacijo pozdravila Magda Krajger iz Strpne vesi in Franc Kues iz Bistrice. Oba sta svojo nalogo dobro rešila. Za začetek in zaključek je zapel še cerkveni pevski zbor. Nato se je pomaknil sprevod proti cerkvi.

Cerkvena slovesnost je lepo potekla. Cerkev je bila polna vernikov, prevzvišeni so še posebno pohvalno podčrtali visoko število obhajancev. V svoji pridigi so poudarili, naj bi po vzgledu vernih naših prednikov ohranili v srcu živo vero in ostali zvesti Kristusu in njegovi Cerkvi. V slovenski pridigi pa so nam naš znani g. misijonar Cvetko naslikali lik krščanskega junaštva. Kljub slabemu vremenu so že na vse zgodaj prišli iz oddaljenih Medgorij. Za njih izdatno pomoč v spovednici in na prižnici najlepša hvala! Po končani slovesnosti v cerkvi so škofa vsi birmanci pospremili v župnišče. Tam pred vhodom so se še enkrat obrnili in podelili vsem svoj blagoslov.

Naj bi ostal ta dan kot praznik vsem birmancem in vsem šmihelskim župljanom v nepozabnem spominu in »naj bi Sv. Duh« — kot so to zapisali pri svojem zadnjem obisku pokojni škof dr. Gr. Rožman v farno kroniko — »vodil tudi v naprej vse šmihelske vernike in njih dušne pastirje.«

Popoldne so prevzvišeni še blagoslovili v cerkvi otročiče. Precej so jih prinesle naše matere, zavedajoč se, da bo njih vzgojno delo samo v toliko uspešno, v kolikor bo slonelo na sodelovanju z božjo milostjo.

Nato so si škof ogledali najbolj oddaljeno podružnico Rinkole in obiskali dom in starše našega letošnjega g. novomašnika Ignaca Davida.

Pred cerkvijo v Rinkolah so se prevzvišeni še enkrat ozrli po širni šmihelski fari in so jo pač izročili pod varstvo njenega patrona nadangela Mihaela. Naj nam on pomaga premagati vse zlo, da se bo naša fara vrnila nazaj na nekdanjo stopnjo svoje verske zavednosti in svoje nekdanje ljubezni do vsega domačega.

KOČUHA PRI ŠMARJETI
(Uspeh domačega živinorejca)

Vse doslej, desetletja, je bil običaj, da so šli rožanski gospodarji in občine ter celo zadruge po plemensko živino, bikce in telice ter krave na zgornjo Koroško in Tirolsko. Kar predstavljati si niso mogli, da bi tudi sami zamogli vzrediti polnovredno plemensko živino.

Dne 6. maja t. l. je s to pretirano ponižnostjo temeljito prelomil neki naš mladi gospodar na uradnem plemenskem sejmu v Trgu (Feldkirchen). Prvič iz spodnjega Roža, če ne iz Roža sploh, je predstavil v Trgu komisiji za ocenjevanje in je postavil na prodaj mladega, doma vzrejenega bikca pincgavske pasme, kmetovalec Franc Wernig, pd. Jirh iz Kočuhe, občine Šmarjeta v Rožu (sin inž. Werniga). Po najstrožji oceni Deželne komisije je bil bikec na vpogled stoterim, bistrim očem najboljših živinorejcev iz vse Koroške, vzhodne Tirolske in celo dveh strokovnjakov iz Hrvatske.

Povsem nepristransko je torej vsak interesent (kupec) po svoji želji in presoji izmed 130 prignanih plemenskih bicev izbiral.

In naš mladi živinorejec, fanatik v svoji stroki, je našel tu svoje zadoščenje.

Na tej **javni dražbi** se je zgodilo tole:

Po komisiji enako ocenjeni plemenjak, ki je bil predstavljen številnemu občinstvu in ki je bil priveden tik pred Wernigovim bikcem pred živinorejce zaradi odkupa, plemenjak Jožefa Obereggerja iz nemškega Paterniona, je dosegel samo ponudbo v znesku 7000 šilingov, dočim je plemenjaka našega rejca, Franceta Werniga, izdražila živinorejska zadruga, ki razpolaga brez dvoma z najboljšimi strokovnjaki, v Gnesau za ceno 12.600 šilingov.

Po našem intervjuju je naš rejec iz Kočuhe uporabljal za krmljenje tega bikca (čim je bil preko vzrejne dobe) skoraj samo domá pridelano krmo: lucerno in koruzno silažo. Za dokup krepke krme ni imel denarnih sredstev in tudi doma ni pridelal krepke krme v širšem smislu (otrobi, žito itd.). Vsaj Wernig vsa leta ni prideloval nobenega žita in dokupuje celo kruh za vsakdanjo potrebo.

Pač pa je on nudil vsej živini vse naravne pogoje pravilnega razvoja, ki dejansko ne stanejo nič: skoraj **vsakdanje izpuščanje** v izpust oz. tekališče (gibanje poleti in pozimi), vedno **svež zrak** tudi pozimi z odprtimi okni in enimi odprtimi durmi ter zdravilno **sonce** v tekališču ali na paši.

Kakor torej vidite, dragi rejci, ni nobenega razloga, da bi tudi v naših krajih spodnje Koroške ne vzredili sami dobre plemenske živine!

Bliskoviti konec vrhunske konference

(Nadaljevanje s 1. strani)

grešnika, odklonil. Ameriško zunanje ministrstvo je pa odgovorilo, da se Hruščev doslej še tudi ni opravičil švicarski vladi, ki je pred nekaj dnevi zalotila dva uradnika sovjetskega poslaništva pri vohunjenju ter ju izgnala, kar je sovjetska vlada vzela molče na znanje. (Glej več v političnem tedniku na 2. strani).

Incident z ameriškim letalom je brez dvoma le pretveza, ki zakriva mnogo globlje vzroke sedanjega nenadnega sovjetskega zadržanja, ki mučno spominja na Hitlerjeva »presenečenja« v Münchenu in Godesbergu pred dobrimi 20 leti.

Med tem, ko so minuli torek trije zapadni državniki prišli na prvo sejo »na vrhuncu«, kot je bilo v predrazgovorih diplomatov določeno, se Nikita Hruščev ni prikazal, temveč si je šel ogledovat francosko nemška bojišča iz prve svetovne vojne ob reki Marni. Sovjetsko poslaništvo je še isti dan objavilo, da Hruščev odpotuje v četrtek, t. j. danes, preko vzhodnega Berlina v Moskvo. Nato je že v sredo odpotoval Mc Millan v London, Eisenhower pa gre na Portugalsko. Tako se je vrhunska konferenca končala še preden se je prav začela.

Med tem pa kroži okoli zemlje nova sovjetska »vsemirska ladja« kot dokaz, da morejo sovjetske rakete vsak čas doseči katero koli točko zemlje in ponesti tja atomske bombe, na oni strani Atlantskega oceana pa je ameriško obrambno ministrstvo izvedlo »vajo pripravljenosti« svoje mornarice in letalstva, da dokaže, da je pripravljeno vrniti milo za drago, kar tudi lahko stori. Gremo vsekakor vročemu političnemu poletju nasproti.

SLIKE IZ KAIRA

(Svoje doživljaje opisuje g. Vinko Zaletel)

Zadnjič sem opisal, kake težave sem imel s fotografiranjem. Toda enkrat sem bil tudi zelo počaščen kot fotograf.

Na cvetno nedeljo sem maševal pri slovenskih šolskih sestrah. Tja se je prišel poslovit tajnik papeškega nuncija mons. Oddija (ki je bil včasih nuncij v Beogradu in zato naše šolske sestre pozna in jih obiskuje). Tajnik je Hrvat, zna tudi slovensko in je sedaj prestavljen v Bonn. S svojim diplomatskim avtom me je zapeljal h koptski katedrali, da bi tam videl koptsko bogoslužje, ki ga bo na ta dan opravljal patriarh iz Aleksandrije. Spremljal me je še nek Arabec-katoličan, s katerim sva se menila italijansko.

Kdo so Kopti? To so pravi potomci starih Egipčanov. Pozneje so postali kristjani in znano je, kako je bilo v Egiptu cvetoče versko življenje, tam so bile v Aleksandriji visoke verske šole, bogate knjižnice, tam je nastalo puščavništvo. Ko so muslimani osvojili Egipt, so Kopte strašno preganjali in nekateri so pač odpadli. Večina pa je kljub tisočletnemu zatiranju ostala verna. V tem oziru so občudovanja vredni. Kot verniki so večinoma monofiziti, to je, da verujejo, da je v Kristusu le ena, božja narava, ostali pa katoličani. Koptov je danes 2 milijona, večinoma so obrtniki in uradniki, deloma fellâhi, kmetje.

Ko sem prišel v katedralo in je tam reditelju moj spremljevalec pojasnil, kdo sem, so me takoj sprejeli kot odličnega gosta, napravili prostor med gnečo in me peljali spredaj med odličnike, kjer je bil prav tedaj tudi ministrski predsednik Abesinije. Toda dolgo nisem obsedel med njimi, ampak sem prosil, če smem fotografirati. Kar žareli so od veselja, da jaz vse slikam, patriarha med mašo, diakone pevce, ki so s posebnimi instrumenti spremljali petje, celo zadaj za ikonostas, torej tja, kjer je oltar, sem smel, le čevlje sem moral sezuti (kakor če bi šel v turško mošejo). Slikal sem seveda z bliskovnim aparatom (Blitzlicht) in je patriarh prav čudno pogledal, kaj se je tam zadaj zabliskalo. Posebej so me prosili, da slikam abesinskega ministrskega predsednika z ženo, da bodo imeli za časopise.

Kopti sicer sedaj govore arabsko, toda bogoslužni jezik je starokoptski, to je grški, podobno kot imajo vzhodni Slovani v liturgiji staroslovenski jezik. Maša je trajala dve uri in skoro vse molitve so s petjem.

(Dalje prihodnjič)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 22. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 23. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. 17.55 Pomenek z ženami. — TOREK, 24. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev. — SREDA, 25. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. —ČETRTEK, 26. 5.: 7.30 Procesija se vije preko polj... — PETEK, 27. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Domači godci in pevci. — SOBOTA, 28. 5. 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Sosedov sin. (2.)

GLEDALIŠČE V CELOVCU

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 20. 5. ob 20.15 uri: **An einem Tag wie jeder andere,** drama (premiera). — Sobota, 21. 5. ob 20.15 uri: **Gasparone,** opereta. — Nedelja, 22. 5. ob 15.00 uri: **Lohengrin,** opera. — Sreda, 25. 5.: **Gasparone** (poslednjič). — Četrtek, 26. 5. ob 19.00 uri: **Lohengrin,** opera. — Petek, 27. 5. ob 20.15 uri: **Auf der grünen Wiese,** opereta (premiera). — Sobota, 28. 5. ob 20.15 uri: **Ein Tag wie jeder andere,** drama. — Nedelja, 29. 5. ob 15.00 uri: **Auf der grünen Wiese,** opereta (zadnja popoldanska predstava).

KONCERTNI DOM:

Sobota, 2. 5.: **Meine Nichte Susanne,** glasbena veseloigra. — Sreda, 25. 5.: **Meine Nichte Susanne,** glasbena veseloigra. — Sobota, 28. 5. enkratna bralna predstava **„Unter Aufsicht".** — Nedelja, 29. 5.: **Meine Nichte Susanne,** glasbena veseloigra. — Začetek vselej ob 19.30 uri.

Zajtrk obiralcev bombaža

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Mi delamo že dvanajst dni.«

»Kupila sta si celo novi obleki!« je vzkliknila ženska od peči. Oba moža sta se smehljaje ozrla po oblekah.

Ženska je položila na zaboj ponev s slanino in gnjatjo, opečene, velike kose prepečenca, skodelico vrele masti s praženo gnjatjo in lonec kave pa še sama sedla k zaboju. Otrok je še vedno sesal z glavo pod toplim oprsnikom. Slišal sem celo, kako je sesal.

Napolnili smo krožnike, oblili prepečenec z mastjo od gnjati in sladkali kavo. Starejši moški si je napolnil usta, naglo zvečil in goltal. Zatem je dejal:

»Sveta nebesa, kako je to dobro!« In takoj zatem znova napolnil usta.

»Že dvanajst dni dobro jemo!« je rekel mlajši.

Vsi smo naglo in hlastno jedli, znova polnili krožnike in spet naglo jedli, dokler se nismo nasitili in ogreli. Vroča kava nam je skoraj oparila grla. Goščo smo zlivali na zemljo in znova nalivali skodelico.

Svetloba se je obarvala, v njej je bil nekakšen rdečkast pridih, ki je delal videz, da je zrak še hladnejši.

Oba moža sta pogledala na vzhod in obraza sta jima zardela v jutranji zarji.

Zatem sta oba izlila goščo iz svojih skodel in skupaj vstala.

»Iti morava!« je dejal starejši.

Mlajši mi je dejal:

»Če želiš obirati bombaž, bi ti morda lahko poskrbela posel.«

»Ne, naprej moram. Najlepša hvala za zajtrk.«

Starejši je odmahnil z roko:

»Veselilo nas je.«

Oba sta odšla. Jutranja zarja je ožarila zrak na vzhodu. Odšel sem po cesti.

To je bilo vse. Kajpada bi lahko navedel še nekaj razlogov, čemu je bilo vse tako prijetno. Toda razen tega je bilo pri vsem tem še nekaj neizrečeno lepega in zato mi srce vzkipi, če pomislim na tisto jutro.

MALI OGLASI

POSEBNA PONUDBA

Moške srajce, karirane, z dolgimi rokavi samo 39.— šil. pri SATTLER, Klagenfurt am Heuplatz.

Na prodaj hiša v Grebinju, prostorna, v lepi legi, primerna za obrt, z lepim stanovanjem in dobrim dovozom. Cena 220.000.— šil. Tudi v najem jo dam. Ponudbe na upravo pod značko „Grebinj".

Slovenec z dobro službo si želi spoznati pošteno slovensko dekle iz zavedne slovenske družine z znanjem gospodinjstva, ki ima tudi veselje do slovenske pesmi. — Cenjene ponudbe, pod značko „Slovenska pesem v pomladi", poslati na upravo lista.

Strokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in damske klobuke

Frinzel

KLAGENFURT, Alter Platz 34

F. R. C. möbel

Bald kommen sie
— nämlich die ersten Gäste unseres Landes. Sind Sie dafür vorbereitet?

Jetzt eilt es
— nämlich die Anschaffung von Fremdenzimmern. Wer wird sie Ihnen jetzt noch sofort liefern können?

Prompte Lieferung
— nämlich jede Menge, dast ist bei F. R. C.-Möbeln der besondere Vorteil aus der eigenen Erzeugung.

Freie Zustellung
— nämlich überallhin in Kärnten und Osttirol, ein selbstverständlicher Kundendienst der F. R. C.-Möbelfabrik.

FERCHER-REICHMANN & CIE
MÖBELFABRIK — VILLACH

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.